

Addiko Bank AD Podgorica

Javno objavljivanje podataka na dan
31.12.2023. godine

Sadržaj

1	Obuhvat podataka koji se objavljuju	4
1.1	Podaci o Banci	4
1.2	Obuhvat podataka	4
1.3	Konsolidacija	4
1.4	Finansijski izvještaji	4
2	Struktura kreditne institucije	4
3	Sistem upravljanja	6
3.1	Nadzorni odbor	6
3.2	Upravni odbor	7
3.3	Politike i procedure koje se odnose na izbor i procjenu ispunjenosti uslova za članove organa upravljanja kreditne institucije	8
4	Ciljevi i politike upravljanja rizicima	10
4.1	Strategije i postupci upravljanja kategorijama rizika	10
4.2	Organizaciona struktura za upravljanje rizicima	10
4.3	Zaštita od rizika i ublažavanje rizika, strategije i postupci za praćenje stalne efikasnosti zaštite od rizika	11
4.4	Izjava organa upravljanja Banke o primjerenosti mehanizama za upravljanje rizičnim profilom i strategiji Banke	12
5	Regulatorni kapital	12
5.1	Struktura regulatornog kapitala	12
5.2	Usklađivanje stavki kapitala	14
5.3	Karakteristike instrumenata kapitala	14
6	Procjena adekvatnosti internog kapitala	15
6.1	Procjena materijalnosti rizika	15
6.2	Upravljanje rizicima kojima je banka izložena i koji su identifikovani kao materijalno značajni	15
6.2.1	Kreditni rizik	16
6.3.1	Rizik koncentracije	16
6.4.1	Kamatno inducirani kreditni rizik	17
6.5.1	Tržišni rizik	17
6.6.1	Rizik kamatne stope	18
6.7.1	Operativni rizik	18
6.8.1	Rizik likvidnosti	22
6.9.1	Ostali rizici	22
6.3	Rezultati postupka interne procjene adekvatnosti kapitala	24
6.4	Iznos dodatnih kapitalnih zahtjeva na osnovu postupka supervizorske provjere	25
7	Podaci o izloženosti kreditnom riziku druge ugovorene strane	25
8	Podaci o kontracikličnom baferu kapitala	26
9	Podaci o izloženosti kreditnom riziku i riziku razvodnjavanja	26
9.1	Opis pristupa i metoda za utvrđivanje specifičnih i opštih ispravki vrijednosti za kreditni rizik	26
9.2	Izloženost kreditnom riziku	27
9.3	Analiza računovodstveno dospjelih izloženosti	29

9.4 Promjene u izloženostima za kredite i potraživanja od klijenata	29
9.5 Razvrstavanje kredita i dužničkih hartija od vrijednosti prema preostalom roku do dospelja.	29
10 Podaci o opterećenju i neopterećenju imovini.....	30
11 Podaci o primjeni standardizovanog pristupa	30
12 Podaci o izloženosti tržišnom riziku	31
13 Podaci o upravljanju operativnim rizikom.....	31
14 Podaci o ključnim indikatorima	31
15 Podaci o izloženosti riziku kamatne stope iz pozicija kojima se ne trguje	32
16 Podaci o izloženosti pozicijama sekjuritizacije	33
17 Podaci u vezi sa politikom primanja.....	34
17.1 Postupak odlučivanja pri utvrđivanju i provjeri politike primanja	34
17.2 Karakteristike politike primanja.....	35
17.3 Odnos između fiksnih i varijabilnih primanja.....	36
17.4 Glavni parametri i struktura primanja.....	37
17.5 Ukupni kvantitativni podaci o primanjima.....	37
18 Podaci o koeficijentu finansijskog leveridža	39
19 Podaci u vezi sa zahtjevom za likvidnošću	40
19.1 Mjerenje rizika likvidnosti	40
19.2 Upravljanje likvidnošću u kriznim situacijama	41
20 Podaci o primjeni IRB pristupa na kreditni rizik.....	41
21 Podaci u vezi primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika	41
22 Podaci u vezi primjene naprednih pristupa za operativni rizik.....	43
23 Podaci u vezi primjene internih modela za tržišni rizik	43
Prilog 1 – Organizaciona šema.....	44

1 Obuhvat podataka koji se objavljuju

1.1 Podaci o Banci

Addiko Bank AD Podgorica, sa sjedištem u Podgorici, Bul. Džordža Vašingtona 98, upisana je u Centralni registar privrednih subjekata pod registarskim brojem subjekta: 4-0215615 čime je stekla svojstvo pravnog lica i ovlašćena je za obavljanje bankarskih poslova shodno Zakonu o bankama.

Banka je članica Addiko Grupe, međunarodne grupe kreditnih institucija koja se sastoji od matične banke Addiko Bank AG sa sjedištem u Beču i podružnica koje su registrovane, licencirane i posluju u pet zemalja centralne i istočne Evrope: Hrvatska, Slovenija, Bosna i Hercegovina, Srbija i Crna Gora.

1.2 Obuhvat podataka

Addiko bank AD Podgorica (u daljem tekstu: Banka), u skladu sa članom 237 Zakona o kreditnim institucijama ("Sl.list CG", br. 072/19, 082/20 i 008/21)) i Odlukom o javnom objavljivanju podataka o kreditnoj instituciji (u daljem tekstu Odluka) ("S.list CG", br.128/20), kao i ostalim relevantnim propisima kojim se reguliše poslovanje banaka na teritoriji Crne Gore, javno objavljuje podatke o svom finansijskom stanju i poslovanju sa stanjem na dan 31.12.2023. godine.

Izvještaj obuhvata kvalitativne i kvantitativne podatke shodno odredbama Odluke. Ovaj dokument ne sadrži zaštićene informacije čije bi javno objavljivanje ugrozilo konkurentski položaj Banke kao i informacije čija je povjerljivost ugovorena sa klijentom ili trećom stranom.

Podatke propisane Odlukom, Banka objavljuje na svojoj internet stranici <https://www.addiko.me/o-nama/mediji-i-publikacije/finansijski-izvjestaji>.

1.3 Konsolidacija

Addiko Bank AD Podgorica nije matično društvo, pa stoga nema obavezu da objavljuje konsolidovane izvještaje, u skladu sa članom 5 Odluke.

1.4 Finansijski izvještaji

Finansijske izvještaje Banka objavljuje u posebnom dokumentu Finansijski izvještaji za godinu završenu 31.12.2023. i Izvještaj nezavisnog revizora na svojoj internet stranici <http://www.addiko.me/>.

2 Struktura kreditne institucije

Poslovi Banke obavljaju se u Centrali Banke i u djelovima Banke.

Pod djelovima Banke podrazumijevaju se filijale/podružnice u čijem sastavu mogu poslovati ekspoziture i/ili šalteri i ekspoziture/podružnice Banke.

Na kraju 2023. godine, Addiko retail mreža posluje kroz filijale/ekpoziture na sljedećim lokacijama:

- Filijala Podgorica - Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 37
- Ekspozitura Podgorica I - Bul. Save Kovačevića 74 (Mall of Montenegro)
- Ekspozitura Podgorica II - Blaža Jovanovića 8 (TC „Bazar”)

- Ekspozitura Bar - Maršala Tita br. 3
- Ekspozitura Budva - Mediteranska b.b.
- Filijala Kotor - Partizanski put 570, Tabačina
- Ekspozitura Herceg Novi - Njegoševa 20
- Šalter Sutorina - Sutorina bb (HDL Novi Mall)
- Kreditna Express poslovnica - HDL Radanovići
- Ekspozitura Nikšić - Trg slobode 29
- Ekspozitura Bijelo Polje - Ul. Tršova bb
- Ekspozitura Pljevlja - Trg Đorđa Peruničića

Odlukom o unutrašnjoj organizaciji utvrđena je unutrašnja organizacija Banke, te vrste organizacionih oblika (jedinica), djelova, njihov djelokrug i nadležnost, vrsta i obim poslova i druga pitanja od značaja za unutrašnju organizaciju Banke.

Organizacioni oblici (jedinice) organizuju se u sektore, odjeljenja, službe i ekspertske funkcije, na osnovu srodnosti poslova i zadataka, njihove funkcionalne povezanosti i potrebe za tijesnom saradnjom i zajedničkim obavljanjem poslova organizacionih oblika u okviru nezavisnog organizacionog oblika (jedinice).

U skladu sa gore navedenim, organizacione jedinice direktno odgovorne Upravnom odboru banke (nivo B1) se organizuju u sektore, odjeljenja, službe i u izuzetnim slučajevima u ekspertske funkcije, na osnovu srodnosti poslova i zadataka, njihove funkcionalne povezanosti i potrebe za tijesnom saradnjom i zajedničkim obavljanjem poslova.

Direktori sektora/odjeljenja/službi, te zaposleni ekspertske funkcije (B1 nivo) direktno su odgovorni Upravnom odboru banke i oni su radno i stručno odgovorni za ukupan rad sektora/odjeljenja/službe, te ekspertske funkcije.

Direktori sektora/odjeljenja/službi, te zaposleni ekspertske funkcije (B1 nivo) za svoj rad odgovaraju nadređenom članu Upravnog odbora i/ili Nadzornom odboru, u skladu sa zakonom, te Upravnom odboru Banke, u skladu sa odlukom.

Ukupan broj direktorskih mjesta, odnosno pozicija direktno odgovornih Upravnom odboru i/ili Nadzornom odboru banke, nivo B1, na 31.12.2023. godine je 17.

Organizacione jedinice koje nisu direktno odgovorne Upravnom odboru banke (nivo B2) su organizovane u odjeljenja i službe i funkcije, u kojima su grupisani srodni i funkcionalno povezani poslovi koji čine organizaciono povezanu cjelinu.

Rukovodioci odjeljenja/službe (B2 nivo) su radno i stručno odgovorni za rad u nižim organizacionim jedinicama u okviru sektora/odjeljenja/službe, odnosno za rad podjedinica kojim upravljaju.

Rukovodioci nižih organizacionih jedinica u okviru neke organizacione jedinice za svoj rad odgovaraju direktoru nadležne organizacione jedinice i/ili Nadzornom odboru, u skladu sa zakonom, te Upravnom odboru Banke, u skladu sa odlukom.

Ovakvom organizacijom jasno su definirane odgovornosti čime se osigurava brže donošenje odluka.

Organizaciona šema Banke je data u Prilogu 1 ovog izvještaja.

3 Sistem upravljanja

3.1 Nadzorni odbor

Nadzor nad poslovanjem Banke vrši Nadzorni odbor. Članove Nadzornog odbora bira i razrješava Skupština akcionara banke. Nadzorni odbor se sastoji od pet članova, s tim da najmanje dva člana Nadzornog odbora moraju biti lica nezavisna od banke. Predsjednika Nadzornog odbora i zamjenika predsjednika bira Nadzorni odbor iz reda svojih članova. Predsjednik i članovi Nadzornog odbora biraju se na period do četiri godine i mogu biti ponovo birani. Za člana Nadzornog odbora ne može biti izabrano lice koje nije dobilo prethodno odobrenje Centralne banke.

Članovi Nadzornog odbora Banke, na 31.12.2023. godine su:

- Tadej Krašovec - predsjednik
- Mirko Španović - potpredsjednik
- Ivan Jandrić - član
- Varja Dolenc - nezavisna članica
- Alina Czerny - nezavisna članica

Nadzorni odbor (dužnosti i odgovornosti):

- daje saglasnost Upravnom odboru na:
 - ciljeve i opštu strategiju Banke,
 - poslovnu politiku Banke,
 - finansijski plan Banke,
 - strategije i postupke procjenjivanja adekvatnosti internog kapitala Banke,
 - politiku primanja u Banci
 - akt o internoj reviziji i godišnji plan rada interne revizije,
 - politike i procedure za izbor i procjenu ispunjenosti uslova za članove Upravnog odbora i druga lica odgovorna za vođenje poslova u okviru pojedinih područja poslovanja kreditne institucije;
- nadzire:
 - postupak sprovođenja i efikasnost i efektivnost sistema upravljanja Bankom,
 - sprovođenje poslovne politike Banke, strateških ciljeva i strategije i politike preuzimanja rizika,
 - sprovođenje politike primanja u Banci,
 - proces objelodanjivanja i komunikacija,
 - adekvatnost postupaka i efikasnosti interne revizije;
- predlaže spoljnog revizora;
- usvaja godišnji plan interne revizije i izvještaje interne revizije;
- donosi i periodično provjerava opšta načela politike primanja u Banci;
- saziva sjednice Skupštine akcionara, utvrđuje predlog dnevnog reda i predloge odluka za Skupštinu akcionara i kontroliše njihovo sprovođenje;
- bira i razrješava predsjednika i zamjenika predsjednika Nadzornog odbora;
- imenuje i razrješava članove Upravnog odbora uključujući i predsjednika;
- imenuje i razrješava članove revizorskog odbora;
- razmatra godišnji izvještaj o radu revizorskog odbora;
- imenuje i razrješava članove odbora za primanja, odbora za rizike, odbora za imenovanja i druge odbore osnovane u cilju pružanja stručne pomoći u vršenju nadzora poslovanja Banke;

- razmatra i zauzima stavove o nalazima iz izvještaja Centralne banke i izvještaja drugih nadzornih organa o izvršenoj kontroli, u roku od 30 dana od dana dostavljanja izvještaja o kontroli;
- odlučuje o promjeni naziva djelova Banke;
- obavlja i druge poslove utvrđene zakonom, podzakonskim aktima i Statutom.

Stalna tijela Nadzornog odbora

U skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama, Nadzorni odbor može formirati stalna i povremena tijela o čijem sastavu i djelokrugu odgovornosti donosi posebnu odluku.

Stalno tijelo Nadzornog odbora na 31.12.2023. godine:

- 1) Odbor za rizike
- 2) Odbor za imenovanja
- 3) Odbor za primanja
- 4) Revizorski odbor

Banka je u toku 2023 godine održala 3 sjednice Odbora za rizike i 3 sjednice kombinovanog Odbora za rizike i reviziju.

3.2 Upravni odbor

Upravni odbor Banke ima tri člana, koji se imenuju na način utvrđen zakonom i statutom, na period do četiri godine, s tim da član kome istekne mandat može biti ponovo imenovan. Upravni odbor organizuje i vodi poslovanje Banke i vrše nadzor nad radom zaposlenih u Banci, na dnevnoj osnovi.

Članove Upravnog odbora uključujući i predsjednika Upravnog odbora iz reda članova imenuje i razrješava Nadzorni odbor.

Za člana Upravnog odbora može biti izabrano lice koje je dobilo prethodno odobrenje Centralne banke, za obavljanje funkcije člana Upravnog odbora.

Za predsjednika Upravnog odbora Banke može biti imenovano samo lice koje je dobilo odobrenje Centralne banke za obavljanje te funkcije.

Članovi Upravnog odbora Banke na 31.12.2023. godine:

- Christoph Schoen, predsjednik Upravnog odbora
- Biljana Vujović, članica Upravnog odbora
- Mirko Španović, zamjenik člana Upravnog odbora u periodu od 1.10. 2023 - 31.12.2023

Tokom 2023. godine je prestao mandat članu Upravnog odbora: Miloš Miketić (prestanak mandata na dan 30.9.2023. godine).

Upravni odbor (dužnosti i odgovornosti):

- utvrđuje ciljeve i opštu strategiju Banke;
- usvaja poslovnu politiku Banke;
- redovno preispituje strateške ciljeve, strategije i politike upravljanja rizicima, uključujući i upravljanje rizicima koji proizlaze iz makroekonomskog okruženja u kojem Banka posluje, kao i stanje poslovnog ciklusa Banke;
- uspostavlja osnove za funkcionisanje sistema interne kontrole, adekvatne veličini Banke, složenosti poslova i nivou preuzetog rizika;

- usvaja politiku primanja u Banci;
- obezbjeđuje integritet računovodstvenog sistema i sistema finansijskog izvještavanja i finansijske i operativne kontrole;
- obezbjeđuje nadzor višeg rukovodstva i uspostavlja tačno utvrđene, jasne i dosljedne interne odnose u vezi sa odgovornošću, koji obezbjeđuju jasno razgraničavanje ovlašćenja i odgovornosti i sprječavaju nastanak sukoba interesa;
- utvrđuje unutrašnju organizaciju Banke, uz saglasnost Nadzornog odbora;
- donosi opšte akte Banke, osim akata koje donose drugi organi Banke;
- bira i razrješava više rukovodstvo Banke i druga lica u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama i Statutom kreditne institucije i određuje im zaradu;
- donosi etičke standarde ponašanja zaposlenih u kreditnoj instituciji;
- odobrava uvođenje novih proizvoda i usluga u poslovanje kreditne institucije;
- obavlja i druge poslove utvrđene zakonom, propisima i Statutom.

3.3. Politike i procedure koje se odnose na izbor i procjenu ispunjenosti uslova za članove organa upravljanja kreditne institucije

Banka primjenjuje Politiku zapošljavanja i selekcije. Svrha ove politike je da se postave zajednički standardi i procedure u procesu selekcije i zapošljavanja u okviru Addiko Banke, kako bi se privukli i zaposlili najadekvatniji kandidati.

Ova politika važi za sve poslovne jedinice Addiko banke. Politika se odnosi na sve funkcije (uključujući članove Upravnog i Nadzornog odbora), kao i na interne i eksterne kandidate. Dodatno, prilikom zapošljavanja i prije imenovanja članova Upravnog i Nadzornog odbora, sprovodi se individualna procjena primjerenosti u skladu sa Politikom procjene primjerenosti.

Cilj Politike je da osigura primjerenost spomenutih lica u skladu sa dobrim ugledom, iskrenim i poštenim djelovanjem, stručnim znanjima i sposobnostima, odgovarajućim iskustvom, nezavisnim mišljenjem, posvećenosti ispunjavanju obaveza i dugoročnim interesima Banke, uzimajući u obzir vrstu, obim i složenost poslova, rizični profil i poslovnu strategiju.

Obzirom na odgovornost članova Nadzornog odbora i članova Upravnog odbora, na njih su primjenjivi posebni zahtjevi vezani za njihove stručne i lične sposobnosti. Ispunjenjem uslova vezanih za znanje, vještine i iskustvo svakog pojedinca, te opštih uslova vezanih za strukturu organa upravljanja, osigurava se da su odluke koje se u Banci donose, a koje se odnose na upravljanje bankom, uvijek utemeljene na dobrom razumijevanju poslovnih aktivnosti, rizika i korporativne upravljačke strukture banke i regulatornog okvira.

Kod odabira članova Nadzornog odbora i članova Upravnog odbora, pored stručnih vještina od izuzetne je važnosti i posjedovanje ličnih kvalifikacija.

U odabiru za upravljačke funkcije, u obzir se uzima pojedinačni doprinos kojeg kandidat može dati u osiguranju kolektivne primjerenosti nadzornog odbora i upravnog odbora u cjelini. Relevantni uslovi zavise od vrste, strukture, veličine i složenosti poslovnih aktivnosti kreditne institucije, te pozicija koje se popunjavaju. Nezavisno od toga, svi članovi Nadzornog odbora i članovi Upravnog odbora moraju biti pouzdani i moraju imati dobar ugled.

Prilikom odabira članova Nadzornog odbora i članova Upravnog odbora mora se osigurati uravnotežen udio polova, u skladu sa ciljevima rodne ravnoteže Politike o različitostima i inkluziji.

Tim za procjenu primjerenosti ili „Fit & Proper Office“ (u daljem tekstu: Tim), u skladu sa aktima Banke imenuje Odbor za imenovanja, odnosno Nadzorni odbor, kako bi se osiguralo

učestalo ažuriranje i centralno dokumentovanje procjene primjerenosti, te kako bi se predložile mjere za kontinuirano osiguravanje tražene primjerenosti.

Tim za procjenu primjerenosti sprovodi operativne aktivnosti vezane za prikupljanje, slanje i obradu dokumentacije, koja je propisana aktima banke i propisima Centralne banke Crne Gore. Tim za procjenu primjerenosti se sastoji od 3 člana koja se biraju iz funkcija pravnih poslova i upravljanja ljudskim resursima.

Banka je usvojila Politiku o različitostima i inkluziji. Svrha politike je promovisanje i sprovođenje smjernica za upravljanje različitostima i uključivanjem u Banci, te stvaranje različitog organizacijskog okruženja bez diskriminacije.

Addiko Bank AD Podgorica je predana izgradnji različite i uključive radne snage.

Banka se obavezuje na sljedeća načela:

- Jednako postupanje bez obzira na faktore različitosti i poštovanje istih
- Sprječavanje diskriminacije
- Izgradnja različite i uključene radne snage
- Proaktivno sprovođenje najbolje prakse za održavanje konkurentne poslovne prednosti kroz raznoliku radnu snagu
- Kapitalizacija tržišnih potencijala raznovrsnih talenata
- Postavljanje smjernica i inicijativa koje stvaraju otvoreno korporativno okruženje bez ikakve diskriminacije

Aspekti različitosti u Banci pokrivaju dob, pol, obrazovno i profesionalno iskustvo, geografsko porijeklo, stručnost u relevantnim pitanjima održivosti i veliki izbor primjenjivih socio-ekonomskih faktora.

Banka nastoji imati različito i uključivo radno okruženje u kojem se zaposleni osjećaju cijenjenima zbog svoje jedinstvenosti, prepoznati po svojim talentima i gdje zaposleni mogu biti oni sami.

Banka je usvojila Strateški akcijski plan za različitosti i inkluziju, kojim se opisuje specifičan trogodišnji plan fokusiran na aspekte promovisanja različitosti i uključenosti u banci. Takođe, uključuje inicijative i povezane kvantitativne ciljeve i vremenske okvire.

Banka definiše ciljeve različitosti s namjerom da ostvari pravednu zastupljenost oba pola među nasljednicima za članove nadzornog odbora, članove upravnog odbora, direktore B1 nivoa i nosioce ključnih funkcija. Banka definiše ciljeve različitosti s namjerom uključivanja širokog spektra kvaliteta i kompetencija prilikom imenovanja članova upravljačkih tijela, kako bi se ostvarili različiti pogledi i iskustva te omogućila nezavisna mišljenja i ispravno donošenje odluka unutar upravljačkog tijela. Banka definiše ciljeve različitosti s namjerom jednakih mogućnosti za razvoj karijere i promovisanja uključenosti i različitosti među zaposlenima na svim nivoima organizacije.

Banka je definisala sljedeće ciljeve različitosti pri izboru organa upravljanja za period do 2024. godine:

- Nadzorni odbor: postići 30% zastupljenosti žena u nadzornom odboru,
- Upravni odbor: postići 30% zastupljenosti žena u upravnom odboru.

Na 31.12.2023. godine Banka je ostvarila definisane ciljeve:

- Nadzorni odbor: 40% zastupljenosti žena u nadzornom odboru,
- Upravni odbor: 33,33% zastupljenosti žena u upravnom odboru.

4 Ciljevi i politike upravljanja rizicima

4.1 Strategije i postupci upravljanja kategorijama rizika

Strategija upravljanja rizicima definiše viziju, sklonost preuzimanja rizika, odgovarajuću organizaciju i sposobnost Banke da svi materijalno značajni rizici budu identifikovani i da se njima upravlja na odgovarajući način kako bi se zaštitila Banka i spriječili mogući negativni uticaji na klijente, akcionare, industriju i širu zajednicu, omogućavajući Banci da ispuni svoje ciljeve i poboljša sposobnost da odgovori na nove mogućnosti.

Strategija upravljanja rizicima proizilazi iz poslovne strategije i opisuje planiranu strukturu poslovanja, strateški razvoj i rast uzimajući u obzir procese, metodologije i organizacionu strukturu relevantnu za upravljanje rizicima. Ista je alat menadžmenta za upravljanje rizicima na najvećem nivou i definiše okvir za praćenje, kontrolisanje i limitiranje rizika kojima se Banka izlaže u svom poslovanju, dok ujedno osigurava adekvatnost internog kapitala, likvidnosnu poziciju i ukupnu profitabilnost.

Strategija upravljanja rizicima odražava ključne principe upravljanja rizicima koji su integrisani u poslovnoj strategiji. Na ovaj način se postiže siguran i održiv rast, uz očuvanje nivoa kapitala dovoljnog da podrži poslovanje Banke uz dati nivo rizika, u skladu sa regulatornim zahtjevima.

Banka je uspostavila Appetit za rizikom (eng. Risk Appetite Framework - RAF) koji određuje sklonost preuzimanja rizika i čini dio procesa razvoja i implementacije poslovne strategije i strategije upravljanja rizicima banke. Štaviše, određuje nivo prezetog rizika u odnosu na kapacitet za podnošenje rizika. Appetit za rizike definiše nivo rizika koji je banka spremna da prihvati. Mjere kojima je definisan RAF su kalibrirane uzimajući u obzir Poslovni plan, Strategiju upravljanja rizicima i Plan oporavka koji predstavljaju okvir za pravilno upravljanje i kontrolu rizika. Plan oporavka je uključen u okvir upravljanja rizicima kroz proces uspostavljanja indikatora upozorenja krizne situacije, kroz njihove redovne provjere, analize, praćenja i izvještavanja na redovnim sastancima odgovarajućih organa upravljanja i tijela za kontrolu rizika.

4.2 Organizaciona struktura za upravljanje rizicima

Za obezbjeđivanje adekvatne strukture i procesa upravljanja rizicima odgovoran je Član Upravnog odbora, nadležan za poslove upravljanja rizicima (CRO). CRO djeluje nezavisno od tržišnih sektora sa fokusom na standarde Centralne banke Crne Gore za kreditno poslovanje, kao i na odgovarajuće interne kontrole.

Osnovni zadaci upravljanja rizicima su individualno upravljanje rizikom neizvršenja obaveza druge strane, restrukturiranje problematičnih kredita, poravnanje obaveza po kreditima, kao i kontrola rizika i praćenje neizvršenja obaveza druge strane i drugih rizika na nivou portfolija. U 2023. godini Sektor za upravljanje kreditnim rizikom, Odjeljenje za naplatu potraživanja i Odjeljenje za kontrolu rizika i upravljanje podacima su bile operativne u dijelu upravljanja rizicima:

- Sektor za upravljanje kreditnim rizikom banke sastoji se od Službe za upravljanje kreditnim rizikom (pravna lica), Odjeljenja za upravljanje kreditnim rizikom (stanovništvo). Služba za upravljanje kreditnim rizikom (pravna lica) je odgovorna za corporate klijente u procesu odobrenja, organizacije Kreditnih odbora, praćenja kvaliteta portfolija, rad na praćenju i rješavanju problema kod problematičnih plasmana, organizacije Odbora za problematične plasmane, rukovođenjem akcija naplate. Odgovornost ove službe obuhvata operativnu i stratešku ulogu. Operativno obuhvata analizu i odobravanje kreditnih zahtjeva iznad interno definisanih nivoa

pomoćnih organa za odobravanje, dok strateški definiše politike, procedure, uputstva, smjernice i sva druga dokumenta za gore navedene segmente upravljanja kreditnim rizikom.

- Odjeljenje za upravljanje kreditnim rizikom (stanovništvo) je odgovoran za proces kreditiranja i praćenja kvaliteta portfolija fizičkih lica, održavanje pomoćnih sistema u donošenju odluka u procesu kreditiranja, upravljanje portfolijom, analiza i detekcija problematičnih plasmana, prodajnih mogućnosti i mogućnosti ubrzanja procesa odlučivanja, izvještavanje, definisanje i implementacija testiranja, izrada i analiza prodajnih i drugih kampanja.
- Odjeljenje za naplatu potraživanja zaduženo je za naplatu kako u ranim danima kašnjenja tako i u kasnijim danima kašnjenja kada je prinudna naplata ili prodaja potraživanja jedini način bavljenja spornim potraživanjem i to za oba segmenta: pravna i fizička lica. U početnim fazama kašnjenja, Odjeljenje za naplatu potraživanja koristi agente za naplatu putem telefonskog poziva, SMS informisanje klijenata, a u kasnijim fazama i opomene pisanim putem. Restrukturiranje klijenata, za sada samo fizičkih lica, je takođe jedna od funkcija ovog odjeljenja. Klijenti kojima restrukturiranje ne daje dovoljnu pomoć, Odjeljenje ga interno prabacuje na prinudnu naplatu potraživanja o kojem se staraju pravnici u okviru Odjeljenja.

Odjeljenje za Kontrolu rizika i upravljanje podacima obuhvata dva tima:

- Tim za kontrolu finansijskih rizika odgovoran je za analiziranje, praćenje i izvještavanje o portfoliju Banke koji podliježe finansijskim rizicima (kreditni, tržišni, rizik likvidnosti). Glavni cilj je pružanje kontinuiranih, pravovremenih i efikasnih analiza o strukturi i kvalitetu portfolija.
- Tim za strateško upravljanje rizicima i kontrolu nefinansijskih rizika odgovoran je za definisanje standarda i redovno izvještavanje sa ciljem smanjenja izloženosti nefinansijskim rizicima (prevažodno operativni rizik i rizik od prevara). U svom domenu rada, pomenuta Služba, odgovorna je za postavljanje strateškog pravca za efikasnu prevenciju prevara, kao i za praćenje sistema internih kontrola. Osim toga, ova služba je odgovorna i za koordinaciju razvoja i preispitivanja Strategije rizika, Plana oporavka, Strategije i Plana kapitala, potom za koordinaciju procesom procjene adekvatnosti internog kapitala, te za kontinuirano unapređenje sveobuhvatnog sistema za upravljanje rizicima.

Pored navedenih timova za kontrolu rizika Odjeljenje pokriva i dvije dodatne funkcije:

- Funkcija za upravljanje podacima odgovorna je za definisanje praksi i procesa kako bi se osigurala standardizacija i automatizacija upravljanja i korišćenja podataka u banci i obezbjeđivanje standarda za procjenu i izvještavanje o kvalitetu podataka.
- Funkcija za razvoj modela rizika odgovorna je za postojeće lokalne modele rizika i osigurava da su zahtjevi za adekvatnost procesa i kvalitet modela ispunjeni. Funkcija za razvoj modela rizika je posebno zadužena za implementaciju i održavanje parametara rizika u okviru modela rezervisanja za kreditne gubitke, kao i za modeliranje u dijelu tržišnih rizika i rizika likvidnosti.

4.3 Zaštita od rizika i ublažavanje rizika, strategije i postupci za praćenje stalne efikasnosti zaštite od rizika

Banka definiše politike, priručnike i radne procedure koje predstavljaju smjernice za

upravljanje rizicima, kako bi se osiguralo da se rizicima upravlja na standardizovan način. Ova interna dokumenta se redovno revidiraju, kako bi odražavale organizacione promjene, kao i regulatorne promjene koje utiču na procese, metodologije i procedure. Ovim internim dokumentima Banka specificira postupke identifikacije, mjerenja, procjene, praćenja, kontrole, ublažavanja i izvještavanja o izloženosti Banke rizicima. Takođe, jasno je definisana organizacija, procesi, odgovornosti i metodologije koje se koriste u cilju identifikovanja i mjerenja, odnosno procjene tih rizika, kao i vrste limita koji se koriste za praćenje i ograničavanje izloženosti tim rizicima.

Sve politike, priručnici i radne procedure usko povezane sa organizacionim djelovima i aktivnostima upravljanja rizicima su identifikovane kao interna regulativa za upravljanje rizicima.

Banka je usvojila široki sistem limita za upravljanje rizicima. Sistem limita predlaže Odjeljenje za kontrolu rizika i upravljanje podacima, a odobravaju ih Upravni i Nadzorni odbor. Limiti se ažuriraju najmanje jednom godišnje u okviru procesa ažuriranja limita radi kompatibilnosti sa odgovarajućim strategijama. U slučaju prekoračenja unaprijed definisanih limita, jasno definisana procedura eskalacije garantuje da će relevantne jedinice ili komiteti odmah preduzeti neophodne mjere za umanj enje rizika.

Na sjednicama Nadzornog odbora, kvartalno se razmatra izvještaj o upravljanju rizicima, koji sadrži set podataka o izloženosti Banke rizicima (po vrsti rizika), a podrazumijeva i razmatranje situacije po pitanju procesa procjene adekvatnosti internog kapitala, odnosno sposobnosti podnošenja rizika (eng. Risk Bearing Capacity) Banke. Osim toga, isti izvještaj se priprema na mjesečnom nivou za Upravni odbor Banke. Odjeljenje za kontrolu rizika i upravljanje podacima priprema izvještaj za sjednice Nadzornog i Upravnog odbora Banke.

Banka ima jasno definisane odgovornosti za sve smjernice za upravljanje rizicima, uključujući pripremu i ažuriranje. Pridržavanje obezbjeđuju oni koji su direktno uključeni u proces upravljanja rizikom.

4.4 Izjava organa upravljanja Banke o primjerenosti mehanizama za upravljanje rizičnim profilom i strategiji Banke

Usvajanjem ovog izvještaja organi uprave Banke izjavljuju da su mehanizmi za upravljanje rizičnim profilom i strategija banke primjereni.

5. Regulatorni kapital

Kreditna institucija je dužna da u vezi sa regulatornim kapitalom javno objavi podatke koji se odnose na potpuno usklađenje stavki redovnog osnovnog kapitala, stavki dodatnog osnovnog kapitala, stavki dopunskog kapitala, kao i prudencijalnih filtera i umanjenja koja se primjenjuju na regulatorni kapital kreditne institucija. Podaci su prezentovani u nastavku.

5.1 Struktura regulatornog kapitala

Pregled regulatornog kapitala sa stanjem na dan 31.12.2023. je prikazan u tabeli:

Tabela 1: Pregled regulatornog kapitala (u 000 EUR)

OPIS POZICIJE	IZNOS
REGULATORNI KAPITAL	31.178
OSNOVNI KAPITAL (Tier 1)	28.678
REDOVNI OSNOVNI KAPITAL (CET 1)	28.678
Instrumenti kapitala koji se priznaju kao redovni osnovni kapital	27.661
plaćeni instrumenti kapitala	27.661
Neraspoređena (zadržana) dobit	4.235
Neraspoređena (zadržana) dobit iz prethodnih godina	4.235
priznata dobit ili gubitak (tekuće godine)	0
dobit ili gubitak koji pripadaju vlasnicima matičnog društva (poz 22 iz BU)	4.433
(-) iznos dobiti ostvarene u toku tekuće godine ili dobiti ostvarene na kraju tekuće godine koji ne zadovoljava uslove za priznavanje	4.433
Akumulirana ostala sveobuhvatna dobit (ukupni ostali rezultat) - FVOCI	-43
ostali dobici ili gubici uključeni u ostalu sveobuhvatnu dobit u skladu sa MRS 1	-43
Ostale rezerve	74
(-) Ostala nematerijalna imovina	2.512
(-) ostala nematerijalna imovina prije odbitka odloženih poreskih obaveza	2.512
(-) Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke klasifikovane kao dobra aktiva	149
(-) Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke klasifikovane kao nekvalitetne izloženosti na koje se ne primjenjuje odbitna stavka od redovnog osnovnog kapitala iz člana 18 tačka 13 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija (nastale prije početka primjene te odluke)	589
Ostali elementi ili odbici od redovnog osnovnog kapitala	0
DODATNI OSNOVNI KAPITAL (AT1)	0
DOPUNSKI KAPITAL (Tier 2)	2.500

Tabela 2: Struktura regulatornog kapitala (u 000 EUR)

OPIS POZICIJE	IZNOS
REGULATORNI KAPITAL	31.178
OSNOVNI KAPITAL (Tier 1)	28.678
REDOVNI OSNOVNI KAPITAL (CET 1)	28.678
DODATNI OSNOVNI KAPITAL (AT1)	0
DOPUNSKI KAPITAL (Tier 2)	2.500

Tabela 3: Koeficijent adekvatnosti kapitala

OPIS POZICIJE	Iznos
<u>Koeficijent redovnog osnovnog kapitala (CET1) - min 4,5%</u>	18,52%
Koeficijent osnovnog kapitala (Tier 1) - min 6%	18,52%
Koeficijent ukupnog kapitala (TCR) - min 8%	20,13%

5.2 Usklađivanje stavki kapitala

Akcijski kapital Banke vrijednosti 27.661 hilj. EUR se odnosi na 125.100 redovnih akcija, nominalne vrijednosti 221,11 EUR za akciju.

Dopunski kapital se odnosi na suobordinisani dug. Subordinisani dug predstavlja instrument duga koji je uključen u regulatorni kapital Banke. Na dan 31.12.2023. godine vrijednost koja je uključena u regulatorni kapital je 2.500 hilj. EUR. Rok dospjeća subordinisanog duga je deset godina i isti dospijeva 11.04.2033. godine.

Ostale odbitne stavke od redovnog osnovnog kapitala čine nematerijalna imovina (2.512 hilj. EUR), pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke klasifikovane kao dobra aktiva (149 hilj. EUR), pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke klasifikovane kao nekvalitetne izloženosti na koje se ne primjenjuje odbitna stavka od redovnog osnovnog kapitala (589 hilj. EUR).

Banka u sastavu regulatornog kapitala nema instrumente AT1 kapitala tj. dodatnog osnovnog kapitala.

Banka nema usklađivanja redovnog osnovnog kapitala zbog prudencijalnih filtera.

5.3. Karakteristike instrumenata kapitala

Osnovni elementi regulatornog kapitala:

- uplaćeni akcijski kapital po nominalnoj vrijednosti;
- neraspoređena (zadržana) dobit;
- akumulirana ostala sveobuhvatna dobit (ukupni ostali rezultat) - FVOCI;
- ostale rezerve;
- ostala nematerijalna imovina;
- pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke klasifikovane kao dobra aktiva;
- pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke klasifikovane kao nekvalitetne izloženosti na koje se ne primjenjuje odbitna stavka od redovnog osnovnog kapitala;
- dopunskog kapitala.

Na 31.12.2023. Banka nema dodatnog kapitala.

Na Banku nije primjenljiv stav 6, člana 6 Odluke (Sveobuhvatno objašnjenje osnove na kojoj su izračunate stope kapitala, ako su te stope kapitala izračunate primjenom elemenata regulatornog kapitala koji su utvrđeni na osnovi koja nije određena u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala)

6 Procjena adekvatnosti internog kapitala

Banka u sklopu strateškog upravljanja rizicima sprovodi jedan od ključnih procesa - proces interne procjene adekvatnosti kapitala (eng. Internal Capital Adequacy Assessment Process - ICAAP) sa ciljem utvrđivanja nivoa kapitala koji je dovoljan za pokriće svih materijalno značajnih rizika kojima je Banka izložena. ICAAP služi kao alat za procjenu adekvatnosti internog kapitala u odnosu na rizični profil Banke te sprovođenje strategije Banke primjerene za očuvanje adekvatnog nivoa internog kapitala.

Proces interne procjene adekvatnosti kapitala obuhvata sve bančine procedure, procese i mjere kreirane kako bi se osigurala adekvatna identifikacija i mjerenje rizika, adekvatan nivo internog kapitala u odnosu na bančin rizični profil, kao i implementacija i dalji razvoj sistema za upravljanje rizicima.

Glavna svrha procesa interne procjene adekvatnosti kapitala je da odredi nivo kapitala koji je dovoljan za pokriće svih rizika kojima je banka izložena i koji su ocijenjeni kao materijalni.

Operativno upravljanje procesom procjene adekvatnosti internog kapitala, obavlja se u nekoliko koraka: 1) Identifikacija i procjena materijalnosti rizika, 2) Kvantifikacija rizika, 3) Definisane i obračun dostupnog kapitala, 4) Poređenje dostupnog kapitala i kapitalnih zahtjeva za pokriće rizika, 5) Procjena budućih kapitalnih zahtjeva, 6) Monitoring i kontrola, 7) Stresno testiranje, 8) Definisane mjera.

6.1 Procjena materijalnosti rizika

Proces procjene materijalnosti rizika definiše, određuje i mjeri preuzete rizike, te dalje uspostavlja procedure i procese sa ciljem pronalaženja najadekvatnijeg rješenja za upravljanje rizicima. Banka redovno vrši testiranje na sve materijalno značajne rizike koji proizilaze iz obima i složenosti poslovanja, ali i specifičnosti tržišta na kojem Banka posluje. Identifikacija rizika predstavlja prvi i ključni korak cikličnog procesa upravljanja rizicima, kao i osnovu upravljačkih procesa i procesa planiranja. U toku procedure popisa rizika provjerava se da li još uvijek važe pretpostavke koje se odnose na relevantnost ili oblikovanje određenih rizika, kao i da li treba razmatrati nove rizike zbog promjena poslovne strategije ili tržišnih uslova.

Identifikacija svih materijalnih rizika vrši se kroz godišnji proces popisivanja rizika koji predstavlja polaznu tačku za procjenu sposobnosti podnošenja rizika. Polazi se od regulatornih, odnosno rizika prepoznatih kroz prvi stub Basel odredbi. Svi rizici iz stuba 1 su odmah prepoznati kao materijalno značajni. Nadalje, svi rizici koje je regulator odredio kao materijalne za procjenu adekvatnosti internog kapitala (Stub 2) takođe se automatski procjenjuju kao materijalni za potrebe popisa rizika.

6.2 Upravljanje rizicima kojima je banka izložena i koji su identifikovani kao materijalno značajni

U nastavku su date definicije i način upravljanja svim rizicima kojima je Banka izložena, a koji su identifikovani kao materijalno značajni.

6.2.1 Kreditni rizik

Prema poslovnoj i Strategiji upravljanja rizicima, kreditni rizik je najbitniji tip rizika kojem je Banka izložena.

6.2.1.1 Kreditni rizik

Definicija: Termin kreditni rizik se definiše kao mogućnost djelimičnog ili potpunog gubitka ili neispunjenja ugovorenih obaveza usljed slabljenja solventnosti druge ugovorne strane. Slabljenje solventnosti obuhvata i značajno kašnjenje u izvršavanju ugovorenih obaveza prema Banci, kao i postepeno slabljenje finansijskog položaja druge ugovorne strane koja ne podrazumijeva i gubitke za banku po ugovorenom potraživanju.

Sektor za upravljanje kreditnim rizikom i Odjeljenje za kontrolu rizika i upravljanje podacima su dužni da uspostave i sprovode praćenje kreditnih izloženosti u skladu sa odgovornostima.

Ključne komponente procesa upravljanja kreditnim rizikom su:

1. Mjerenje kreditnog rizika,
2. Budžetiranje i planiranje,
3. Izvještavanje o kreditnom riziku,
4. Testiranje otpornosti na stres,
5. Definisane i praćenje limita,
6. Procjena novih proizvoda i
7. Underwriting i upravljanje rizičnom aktivom.

Komitete za upravljanje kreditnim rizikom je tijelo formirano da podrži upravljanje kreditnim rizikom. U najvećem dijelu se bavi aktivnostima kojima se osigurava da su kreditne aktivnosti banke u okviru apetita za rizikom. U skladu sa tim, komitete daje smjernice menadžmentu u vezi sa uočenim slabostima i mogućnostima poboljšanja u ovim područjima.

6.2.1.2 Mjerenje kreditnog rizika

Za procjenu neto vrijednosti kreditne izloženosti, Banka primjenjuje MSFI 9 standarde izvještavanja i obračunava rezervacije koristeći pojedinačnu analizu i obračun, kao i koristeći interno procijenjene parametre kreditnog rizika (PD, LGD). Vjerovatnoća neispunjavanja obaveza koja se koristi za obračun rezervisanja se zasniva na načelu "point in time" (PiT).

Prilikom procjene zahtjeva adekvatnosti kapitala (Stub 1), Banka koristi standardizovani pristup za obračun rizikom ponderisane izloženosti RWA.

U procjeni adekvatnosti internog kapitala (Stub 2) Banka koristi IRB pristup za obračun ekonomskog kapitala za kreditni rizik, na osnovu interno procijenjenih parametara kreditnog rizika (PD, LGD). Vjerovatnoća neizvršenja obaveza koja se koristi za obračun adekvatnosti internog kapitala kalibrirana je na principu „through-the-cycle“ (TTC).

6.3.1 Rizik koncentracije

Definicija: Rizik koncentracije nastaje usljed nejednake distribucije izloženosti po pojedinačnom klijentu ili grupi povezanih lica, kao i po privrednim granama/kolateralima, i predstavlja potencijal nastanka gubitaka dovoljno visokih da ugroze finansijsko zdravlje Banke ili njene osnovne operacije.

Rizici koncentracije mogu da imaju značajan uticaj na kapital i likvidnost banke kao i na rizični profil banke. Kao takvi, moraju se adekvatno obrađivati pravilnim mjerenjem, upravljanjem i izvještavanjem.

U tom pogledu, banka analizira, mjeri i upravlja sljedećim koncentracijama rizika:

- individualna koncentracija
- sektorska koncentracija
- geografska koncentracija
- koncentracija kolaterala
- velike indirektno kreditne izloženosti
- rizik koncentracije povezan sa ulaganjima u aktivu, izvorima finansiranja i ročna koncentracija

6.3.1.2 Mjerenje rizika koncentracije

Banka koristi HHI-indeks kao osnovu za obračun internih zahtjeva za kapitalom za rizik koncentracije.

Rizik individualne koncentracije se kontroliše na nivou grupa povezanih lica, uključujući sve materijalne izloženosti.

Banka obračunava potreban kapital koji proizilazi iz rizika koncentracije prema pojedinačnoj izloženosti i to po dva osnova:

1. Za sve izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica
2. Za sve izloženosti prema pojedinačnom poslodavcu, klijenata fizičkih lica portfolija gotovinskih neobezbjedeđenih kredita.

Banka prati izloženost koncentraciji kreditnog rizika koja proizilazi iz koncentracije izloženosti koje povezuje zajednički faktor rizika, pa u tom pogledu prati izloženost prema privrednim granama. Izloženost prema privrednim granama se prati u okviru portfolija pravnih lica kao i u portfoliju gotovinskih kredita fizičkih lica prema privrednoj grani poslodavca. Koncentracija izloženosti prema privrednim granama se mjeri indeksom sektorske koncentracije. Izloženosti se dijele na 21 privrednu granu, shodno NACE klasifikaciji.

Takođe, ovaj pristup se koristi i kod mjerenja izloženosti riziku koncentracije kolaterala.

6.4.1. Kamatno inducirani kreditni rizik

Definicija: Kamatno inducirani kreditni rizik je rizik od gubitka kojem je dodatno izložena kreditna institucija koja preuzima kreditni rizik po osnovu izloženosti vezanih za varijabilne kamatne stope.

Kamatno inducirani kreditni rizik je naročito prepoznat kod fizičkih lica imajući u vidu da se uglavnom radi o ugovorima koji su sklopljeni sa dužim rokom dospijeaća. Ipak, kako se portfolio Banke koji čine stambeni krediti postepeno smanjuje, izloženost ovom riziku je ograničena.

6.5.1 Tržišni rizik

Banka klasifikuje tržišni rizik prema faktorima rizika promjene cijena koji mogu uzrokovati gubitak za Banku na rizik kamatne stope, kreditnog raspona i devizni rizik.

Odjeljenje za finansijski kontroling i upravljanje bilansnim pozicijama operativno sprovodi odluke ALCO komiteta vezane za smanjenje izloženosti tržišnim rizicima i održavanje neto

otvorene devizne pozicije Banke u okviru limita, i daje prijedloge vezane za hedžing tržišnih rizika i godišnju strategiju investiranja i trgovanja.

Odjeljenje za kontrolu rizika i upravljanje podacima je odgovorno za postavljanje interne metodologije, praćenje i nadzor izloženosti Banke tržišnim rizicima. Dužno je da mjerenje i kontrolu tržišnih rizika vrši najmanje na mjesečnom/kvartalnom nivou i o tome izvještava Upravni i Nadzorni odbor, kao i ALCO komitet.

Tržišni sektori su dužni da se pridržavaju odluka donijetih na sjednicama Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom, sa ciljem adekvatnog upravljanja tržišnim rizicima.

6.6.1 Rizik kamatne stope

Rizik kamatne stope je potencijalni rizik gubitka po osnovu kretanja cijena koje su bazirane na kretanju kamatnih stopa. Definiše se kao vjerovatnoća ostvarivanja gubitka uslijed promjena kamatnih stopa i obuhvata:

- **rizik neusklađenosti dospijeća** predstavlja izloženost nastalu uslijed nejednakih promjena kamatnih stopa po različitim rokovima dospijeća (fiksne stope), odnosno, različitim rokovima ponovnog utvrđivanja cijene (varijabilne stope) osjetljivih stavki aktive, pasive i vanbilansa
- **bazni rizik** je izloženost nastala uslijed nekorelisanih promjena između različitih indeksa kamatnih stopa
- **rizik ugrađene opcije** je izazvan izloženošću mogućim promjenama u očekivanim ili ugovorenim tokovima gotovine ili iz promjene dospijeća koje dovode do ponovnog utvrđivanja cijena.

Upravljanje rizikom kamatne stope je usmjereno na praćenje pozicija iz Bankarske knjige, imajući u vidu da Banka nema odobrene limite za pozicije iz Trgovačke knjige, te se ne bavi transakcijama koje se prikazuju u Trgovačkoj knjizi.

Upravljanje i mjerenje rizika kamatne stope je opisano u poglavlju 16.

6.7.1 Operativni rizik

Definicija: Operativni rizik se definiše kao rizik od gubitka koji proizilazi iz neadekvatnih ili neuspješnih internih procesa, ljudskog faktora i sistemskih ili eksternih događaja, i uključuje pravni rizik.

Upravljanje operativnim rizikom nalazi se u fokusu operacija Banke, integrišući praksu upravljanja rizikom u procese, sisteme i kulturu. Snažan okvir za upravljanje operativnim rizikom koji uključuje identifikovanje, mjerenje, upravljanje, praćenje i izvještavanje o operativnom riziku pruža banci mehanizam za pregovaranje i efikasnu eskalaciju pitanja koja dovode do boljeg upravljanja rizikom i jačanju institucionalne otpornosti.

Sljedeće aktivnosti su ključne u upravljanju operativnim rizikom:

- 1) Prikupljanje podataka o gubicima - prijavljeni događaji i gubici moraju biti evidentirani i unijeti u bazu operativnih rizika. Naplate od osiguranja ili trećih strana se moraju prijaviti odvojeno.
- 2) Validacija podataka - procedura validacije, odnosno potvrđivanja podataka uključuje provjeru kompletnosti i ispravnosti podataka. Kako bi se osigurala kompletnost i ispravnost podataka u izvještavanju o gubicima operativnog rizika, odgovorna osoba u Odjeljenju za kontrolu rizika i upravljanje podacima sprovodi provjeru podudarnosti

podataka putem izvještaja iz baze operativnih rizika sa knjiženjima u računovodstvenoj evidenciji.

3) Aktivnosti procjene izloženosti operativnom riziku - kada se procjenjuje izloženost operativnom riziku, banka se uglavnom oslanja na interne gubitke od operativnog rizika kao najvjerodostojnijem izvoru. Ipak, izloženost gubitku operativnog rizika pojedinačnih procesa, banka dodatno procjenjuje kroz sljedeće aktivnosti:

- Samoprocjene rizika i kontrola (eng. Risk and Control Self-Assessment - RCSA)
- Procjena rizika eksternalizacije (eng. Outsourcing Risk Assessment - ORA)
- Procjena operativnog rizika proizvoda (eng. Product Operational Risk Assessment - PORA)
- Scenario analize (eng. Scenario Analysis)
- Ključni indikatori rizika (eng. Key Risk Indicators - KRI)
- Stresno testiranje

Komitet za upravljanje operativnim rizikom je tijelo formirano sa ciljem da podrži upravljanje ovim rizikom i u najvećem dijelu se bavi identifikacijom, praćenjem i upravljanjem postojećih i potencijalnih izloženosti operativnom riziku na način što razmatra izvještaje koje priprema Odjeljenje za kontrolu rizika i upravljanje podacima, na osnovu kojih donosi zaključke vezano za aktivnosti umanjena operativnog rizika.

Operativni rizik obuhvata sljedeće pod-tipove rizika:

6.7.1.1 Pravni rizik

Definicija: Pravni rizik proizilazi iz potencijala da neizvršeni ugovori, tužbe ili štetne presude mogu poremetiti ili na drugi način negativno uticati na poslovanje ili uslove banke.

Osnovne teme i pitanja pravnog rizika regulisana su Politikom o pravnom riziku, koja je u vlasništvu Odjeljenja za regulatorne poslove. Ova Politika reguliše obim izvještavanja i standarde kvaliteta pravnih službi u okviru Banke i upravljanje pravnim temama i pravnim predmetima i odnosne obaveze izvještavanja. Pored toga, sadrži pravila o upravljanju ograničenjem odgovornosti Izvođača i minimalne standarde za ugovore o kreditu klijenata kako bi se izbjegli pravni rizici u smislu rizika pravnih sporova i regulatornih rizika.

6.7.1.2 Rizik informacionih i komunikacionih tehnologija (ICT rizik)

Definicija: Rizik informacione i komunikacione tehnologije (ICT) predstavlja rizik od gubitka zbog kršenja povjerljivosti, nepouzdanosti sistema i podataka, neprimjerenosti ili nedostupnosti sistema i podataka ili nemogućnosti promjene IT-a u razumnom roku/uz razumne troškove kada se okruženje ili poslovni zahtjevi mijenjaju. ICT rizik u tom smislu obuhvata sljedeće kategorije rizika: dostupnost i rizik kontinuiteta poslovanja, sigurnosni rizik, rizik promjene IT-a, rizik integriteta podataka.

Banka teži da obezbijedi povjerljivost, integritet i dostupnost svojih informacija i IT sistema koje koristi u svom poslovanju. Shodno tome i preduzima odgovarajuće mjere kako bi zaštitila svoje poslovanje i svoje klijente. Istovremeno, obezbjeđuje ispunjavanje regulatornih i ugovornih zahtjeva vezanih za bezbjednost informacija, kao i zaštitu svoje reputacije. Politika bezbjednosti informacija je bazični dokument vezano za bezbjednost informacija, Ovaj dokument propisuje obavezu Upravnog odbora Banke da dostigne i kontinuirano unaprjeđuje upravljanje bezbjednošću informacija i omogućava CISO-u da izvrši potrebne zadatke vezane za bezbjednost informacija kako bi Banka bila otporna na prijetnje vezane za bezbjednost informacija.

Metodologija mjerenja odnosno procjenjivanja rizika je definisana Politikom upravljanja bezbjednošću informacija. Procjena rizika se sprovodi godišnje, o čemu se izvještava Upravni odbor. Dodatno, CISO kvartalno izvještava Upravni odbor o ključnim indikatorima vezano za rizike kroz interno propisanu formu Information Security Dashboard-a u skladu sa Politikom upravljanja bezbjednošću informacija. Sektor za informacione tehnologije i digitalizaciju takođe kvartalno izvještava Komitet za upravljanje informacionim tehnologijama o sprovedenu aktivnosti iz Plana za tretiranje rizika.

Banka je uspostavila Komitet za upravljanje informacionim tehnologijama sa ciljem da podrži upravljanje ovim rizikom. U domenu rada Komiteta za upravljanje informacionim tehnologijama je između ostalog kratkoročno i dugoročno planiranje strateškog razvoja IT sistema, projekti razvoja i održavanja sistema, planiranje i odobravanje IT strategija i budžeta, održavanje IT politika, te praćenje IT performansi u odnosu na planove.

6.7.1.3 Rizik modela

Definicija: Rizik modela odnosi se na potencijalni gubitak koji nastaje kao rezultat odluka institucije koje se obično mogu zasnivati na rezultatu internih modela, ako ovi modeli imaju greške u dizajnu, implementaciji ili upotrebi.

Upravljanje rizikom modela je u nadležnosti Odjeljenja za kontrolu rizika i upravljanje podacima. U cilju što bolje kontrole ovog tipa rizika, u Banci rizik modela se prepoznaje u različitim fazama. To su faze: razvoja, implementacije, upotrebe i konačno validacije modela.

Opšti pristup umanjena rizika predstavlja rukovođenje u skladu sa postojećim aktima u Banci koje na standardizovan način propisuju: odgovornosti, postupke i odgovarajuće linije izvještavanja, i učestalost izvršenja radnji učesnika procesa, minimalne standarde koje treba ispuniti kao i odgovarajuće dokumentovanje radnji i rezultata u svakoj od navedenih faza. Ove stavke prvenstveno propisuju odgovarajuće politike, kao akti višeg reda, uz druge dokumente, u šta ubrajamo procedure, metodologije, koncepte, i ostale akte; prateći usklađenost sa kako sa regulatornim tako i industrijskim standardima i najboljom praksom u ovoj oblasti.

U fazama razvoja i implementacije ključni akt predstavlja Politika razvoja i implementacije modela, a u fazi upotrebe to je Politika upotrebe modela. Faza validacije internih modela rukovođena je odgovarajućom politikom validacije odgovarajućeg tipa internog modela. Štaviše, s obzirom na to da Banka koristi interne modele pri donošenju odluka o kreditiranju i obračunu internih kapitalnih zahtjeva, obezbijeđeno je nezavisno izvršavanje procesa validacije internih modela (Odjeljenje za validaciju rizika u Grupi) i uspostavljeno tijelo koje rukovodi pitanjima vezanim za interne modele u domenu rizika - Komitet za modeliranje rizika.

6.7.1.4 Rizik eksternalizacije

Definicija: Rizik eksternalizacije je rizik da bi angažovanje treće strane ili drugog entiteta Grupe za pružanje usluga moglo negativno da utiče na funkcionisanje institucije kao i upravljanje rizikom.

Politika eksternalizacija definiše proces upravljanja eksternalizacijama, kao i standarde i procese poslovnih aktivnosti i upravljanje uslugama koje su eksternalizovane. Osim toga, politika definiše uloge i odgovornosti svih relevantnih strana u procesu upravljanja eksternalizacijama i propisuje potrebnu dokumentaciju za svaku eksternalizaciju. U slučaju eksternalizacija, propisana potrebna dokumentacija treba da obezbijedi da eksternalizovane, a posebno kritične funkcije Banke ostanu na mjestu ili da budu zamijenjene bez izazivanja

značajnih prekida funkcija uzimajući u obzir složenost, fleksibilnost, vremenski okvir i troškove instalacije izabranog modela.

Komitet za eksternalizacije je tijelo formirano sa ciljem da podrži upravljanje rizikom eksternalizacije. Između ostalog ključni zadaci Komiteta se odnose na savjetovanje Upravnog i po potrebi Nadzornog odbora u vezi sa novim zahtjevima za outsourcing i izmjenama postojećih, kako je to i definisano u politici, kao i praćenje, upravljanje i nadzor nad eksternalizovanim funkcijama i ključnim indikatorima performansi funkcija. Komitet za eksternalizaciju redovno prezentuje izvještaje Upravnom odboru na sjednicama Komiteta, a periodično i Nadzornom odboru o identifikovanim rizicima i relevantnim pitanjima koji su u vezi sa eksternalizovanim poslovima.

6.7.1.5 Rizik nesavjesnog ponašanja

Definicija: Rizik nesavjesnog ponašanja je trenutni ili potencijalni rizik od gubitaka za instituciju koji proizilaze iz neodgovarajućeg pružanja finansijskih usluga, uključujući slučajeve nepažljivog ponašanja.

Rizik nesavjesnog ponašanja može da nastane u mnogim poslovnim procesima i proizvodima. Kako bi se umanjio taj rizik, Banka je implementirala Kodeks poslovnog ponašanja i etike, koji predstavlja okvir koji daje smjernice i alat Banke za ostvarivanje uloge pouzdanog partnera i promovisanje odgovornog poslovnog ponašanja. Primjenjuje se podjednako na sve zaposlene – bez obzira na njihovu funkciju i lokaciju – i na sve Addiko banke i njihova povezana lica. Pored toga, Banka očekuje i od svojih eksternih pružalaca usluga i poslovnih partnera da u istoj mjeri budu posvećeni integritetu, servisiranju klijenata, etici, usklađenosti poslovanja i da se ponašaju u skladu sa ovim Kodeksom.

6.7.1.6 Rizik pranja novca i finansiranja terorizma

Definicija: Rizik da je banka uključena u pranje novca ili finansiranje terorizma. Pranje novca je postupak u kojem se sredstva generisana ilegalnim i kriminalnim radnjama stavljaju u legalni finansijski promet i naknadno ulažu u zakonitu aktivnost. Finansiranje terorizma definiše se kao osiguravanje ili prikupljanje sredstava, na bilo koji način, direktno ili indirektno, s namjerom da se ona koriste ili znajući da će se koristiti, u potpunosti ili djelimično, za provođenje terorističkog čina, za finansiranje terorističke organizacije ili pojedinog teroriste.

Politika za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma glavni je dokument Banke u borbi protiv pranja novca, finansiranja terorizma i postupanja s embargom. Poštovanje minimalnog standarda navedenog u Politici dodatno ima za cilj da spriječi da Banka bude izložena regulatornim štetama, integritetu i reputaciji i rizicima koji mogu nastati usljed potencijalne neusaglašenosti sa standardima za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma. Banka je posvećena visokim standardima borbe protiv pranja novca i protiv finansiranja terorizma (SPN/FT) koje su postavile kako nacionalne vlasti, tako i nadnacionalna zakonodavna i međunarodna tijela. Cilj ove politike je da spriječi i svede na minimum rizik da Banka, njeni zaposleni ili klijenti, budu zloupotrijebljeni za pranje novca, finansiranje terorizma i bilo koju drugu vrstu finansijskog kriminala.

6.7.1.7 Rizik od prevara

Definicija: Rizik od prevare je rizik od neočekivanog finansijskog, materijalnog ili gubitka ugleda kao rezultat lažnih radnji internih ili eksternih osoba u organizaciji.

Uloge i odgovornosti u procesu upravljanja rizikom od prevara definisane su na sledeći način:

- Komitet za prevenciju prevara razmatra izvještaje koje priprema Odjeljenje za kontrolu rizika i upravljanje podacima i Sektor za upravljanje kreditnim rizikom, na osnovu kojih donosi zaključke vezano za upravljanje rizikom od prevara. Osim toga, daje prijedloge za efektivno upravljanje rizikom od prevara, te sprovodi istrage kod prijavljenih sumnji na prevaru.
- Odjeljenje za kontrolu rizika i upravljanje podacima je odgovorno za primjenu grupnih standarda, predlažući Politiku upravljanja rizikom od prevara, procjenu i izvještavanje o rizicima od prevare lokalnom menadžmentu.
- Sektor za upravljanje kreditnim rizikom je odgovoran za upravljanje rizikom od prevara u procesu kreditiranja.

6.8.1 Rizik likvidnosti

Banka razlikuje 3 vrste rizika likvidnosti, i to: rizik nelikvidnosti, rizik koncentracije izvora finansiranja i rizik marže finansiranja.

Rizik nelikvidnosti predstavlja rizik da banka ne može da ispuni svoje obaveze plaćanja kada dospiju u cjelosti ili na vrijeme.

Koncentracija finansiranja postoji kada je struktura finansiranja institucije čini ranjivom na jedan događaj ili jedan faktor, kao što je značajno i iznenadno povlačenje sredstava ili neadekvatan pristup novom finansiranju.

Rizik marže finansiranja ukazuje na rizik od finansijskih gubitaka koji proizlaze iz nepovoljnih promjena u vlastitom kreditnom spredu banke. Ovaj rizik je prepoznat kao nematerijalan za Banku.

Upravljanje i mjerenje rizikom likvidnosti je objašnjeno u poglavlju 20.

6.9.1 Ostali rizici

6.9.1.1. Strateški rizik

Definicija: Strateški rizik je rizik od gubitka usljed neodgovarajućih odluka upravljačkih struktura u pogledu tržišne orijentacije, izbora poslovnih partnera ili razvoja i upotrebe sopstvenih resursa.

Sposobnost banke da upravlja strateškim rizikom presudna je za njen opstanak i dugoročni razvoj. Upravljanje strateškim rizikom prvenstveno uključuje odnos Banke prema okruženju u kojem posluje, donošenje odluka kao odgovor na promjene koje se događaju u njenom poslovnom okruženju i donošenje odluka vezanih uz kapital i druge resurse na način koji omogućava bolju poziciju Banke u odnosu na konkurenciju. Strateškim rizikom se upravlja kroz proces planiranja i kratkoročnog predviđanja.

6.9.1.2 Reputacioni rizik

Definicija: Reputacioni rizik se definiše kao potencijal da će negativni publicitet, bez obzira da li je istinit ili ne, prouzrokovati smanjenje broja klijenata, velike troškove otklanjanja posljedica ili smanjenje prihoda.

Snažne korporativne vrijednosti potpomognute odgovarajućim podsticajima za uspješnost i pozitivna kultura u pogledu poštovanja zakona i propisa, učinkovita komunikacija, izgradnja imidža i brenda, kvalitetno izvještavanje javnosti i uspješnost banke ključni su olakšavajući činioci za sprječavanje efekata reputacionog rizika. Pod tim se podrazumijeva:

- Imati odgovarajuće korporativno upravljanje,
- definisati odgovarajuće i učinkovite kontrolne tačke i nadgledati ih,
- imati transparentan i sveobuhvatan proces upravljanja rizicima na svim nivoima u Banci,
- veliki naglasak staviti na ispitivanje primjene novih proizvoda i usluga,
- edukovati, informisati i podići svijest zaposlenih o elementima povezanim s reputacionim rizikom,
- osigurati finansijsku snagu,
- imati izvrsnu internu komunikaciju i nadzor pokretača rizika.

U Banci je uspostavljen Komitet za upravljanje iskustvom klijenata koji u domenu rada predlaže aktivnosti namijenjene poboljšanju poslovnih procesa, proizvoda i usluga i njihove organizacije kako bi se povećalo zadovoljstvo klijenata, uz kontinuirano podizanje svijesti o važnosti kvaliteta usluge.

6.9.1.3 Poslovni rizik

Definicija: Poslovni rizik se definiše kao mogućnost nastanka gubitka usljed neočekivanih i nepovoljnih promjena u obimu poslovanja, ostvarenih marži ili kod oboje. Takav gubitak može prije svega nastati zbog ozbiljnog pogoršanja tržišne i konkurentske pozicije, kao i internog restrukturiranja. To može dovesti do ozbiljnih gubitaka u zaradi, čime se umanjuje tržišna vrijednost kompanije.

Poslovnim rizikom se upravlja kroz procesa planiranja i prognoziranja koji je u Banci uspostavljen i definisan u okviru Politike planiranja.

6.9.1.4 Makroekonomski rizik

Definicija: Makroekonomski rizik je rizik od gubitka koji može proizaći iz promjena u makroekonomskom okruženju. Ovo se odnosi na rizike od gubitka zbog značajnog pogoršanja stope rasta realnog BDP-a, značajnog povećanja nezaposlenosti, značajne promjene u stopi inflacije, cijena nekretnina i deviznog kursa i sl.

6.9.1.5 Sistemski rizik

Definicija: Sistemski rizik se shvata kao rizik od poremećaja u finansijskom sistemu u cjelini ili u djelovima finansijskog sistema i njime se upravlja kroz proces planiranja i prognoziranja.

6.9.1.6 Rizik neusklađenosti/regulatorni rizik

Definicija: Regulatorni rizik/rizik neusklađenosti je rizik od zakonskih ili regulatornih sankcija, materijalnog finansijskog gubitka ili gubitka ugleda koje banka može pretrpjeti kao rezultat njenog nepoštovanja zakona, propisa, pravila, srodnih standarda samoregulatorne organizacije i kodeksa ponašanje primjenljivo na njeno bankarstvo.

Politike usklađenosti definiše minimum standarda u oblasti: opšte usklađenosti, usklađenosti sa propisima tržišta kapitala, trgovanja direktora, praćenja i procjene rizika usklađenosti, zabranjenih nagrađivanja i stimulansa, konflikta interesa, treninga, komunikacije i interakcije

sa medijima, regulatornim organima i drugim istražnim organima, koji se moraju poštovati u svim članicama Addiko Grupe, uključujući Addiko Bank AD Podgorica.

Banka unaprjeđuje svijest zaposlenih o zakonskim i ugovornim obavezama i nastoji da inkorporira kulturu usklađenosti poslovanja u svoju organizaciju. Cilj funkcije usklađenosti nije naknadno otkrivanje neadekvatnog ponašanja (retroaktivno), već njegovo sprječavanje prije nego što nastane (proaktivno/unaprijed).

6.9.1.7. Rizik životne sredine, socijalni i upravljački rizici

Definicija: Rizik životne sredine, socijalni i upravljački rizici (eng. ESG) uključuju sve rizike koji proizlaze iz potencijalnih negativnih uticaja, direktnih ili indirektnih, na životnu sredinu, ljude i zajednice i uopšte sve zainteresovane strane, pored onih koji proizlaze iz korporativnog upravljanja. ESG rizik može uticati na profitabilnost, ugled i kvalitet kredita i može dovesti do pravnih posljedica. Banka ne tretira ove rizike kao posebnu vrstu rizika, već smatra da su prepoznati kroz druge rizike.

Imajući u vidu rastući značaj rizika koji proizlaze iz potencijalno negativnih uticaja, direktnih ili indirektnih, na životnu sredinu, ljude i zajednicu (ESG), posebno klimatskih promjena na svoje poslovno i operativno okruženje, tokom 2022. godine napravljen je značajan iskorak formalizacijom ESG okvira u Banci. U 2023. godini, Banka je predstavila sveobuhvatnu ESG strategiju koja je usko povezana sa poslovanjem i strategijom rizika Banke i u kojoj je iznijela ciljeve za postizanje svojih ambicija održivog razvoja. Strategija se fokusira na četiri ključne oblasti u okviru Ciljeva održivog razvoja UN-a, uz podršku 15 inicijativa na nivou Grupe sa jasnim ciljevima i pokazateljima učinka. Namjenska radna grupa upravlja implementacijom ovih inicijativa i redovno izvještava o procesu implementacije. O upravljanju rizikom životne sredine, socijalnim i upravljačkim rizicima se izvještava na Komitetu za upravljanje kapitalom na kvartalnom nivou.

6.3 Rezultati postupka interne procjene adekvatnosti kapitala

Minimalni kapitalni zahtjevi, kao i interni kapitalni zahtjevi na 31.12.2023. godine prikazani su u tabeli u nastavku.

Tabela 4: Minimalni kapitalni zahtjevi (u 000 EUR)

RIZIK	PRVI STUB	DRUGI STUB	
	Minimalni kapitalni zahtjevi	Metodologija procjene internih kapitalnih zahtjeva	Interni kapitalni zahtjevi
Kreditni rizik	10.543		10.956
Kreditni rizik druge strane	10.543	IRB	10.543
Rizik zemlje (rizik transfera)			
Valutno inducirano kreditni rizik			
Rizik koncentracije		HHI indeks	413
Tržišni rizik			1.500
Rizik kamatne stope		VaR	1.500
Devizni rizik			
Rizik kreditnog spreda			
Operativni rizik	1.847	Jednostavni pristup	1.847
Rizik likvidnosti			
Rizik objekta			
Ostali rizici		Procenat od regulatornog kapitala	620
UKUPNI REGULATORNI/INTERNI KAPITALNI ZAHTJEVI	12.390		14.923

Ukupni iznos internih kapitalnih zahtjeva na 31.12.2023. godine (14,9 miliona EUR) je bio veći od minimalnih kapitalnih zahtjeva (12,4 miliona EUR), imajući u vidu da su drugim stubom obuhvaćeni rizici koji nisu prepoznati kroz prvi stub.

Ukupni raspoloživi kapital se dijeli na dva dijela:

- Alocirani kapital za pokriće rizika
- Nealocirani ekonomski bafer (15% od ukupnog raspoloživog internog kapitala)

U vezi s apetitom za rizikom definisano je da se za pokriće rizika prema Stubu 2 može koristiti maksimalno 85% raspoloživog kapitala (alocirani ekonomski kapital), dok se preostalih 15% čuva kao zaštitni kapital za upravljanje kriznim situacijama.

Tabela 5: Iskorišćenost internog kapitala za pokriće rizika (u 000 EUR)

Addiko Bank AD Podgorica (u 000 EUR)	31.12.2023
Ukupni zahtjevi za kapitalom	14.923
Ukupni kapital za pokriće rizika	31.178
Alocirani kapital za pokriće rizika	26.501
Procenat iskorišćenosti ukupnog kapitala	● 47,86%
Procenat iskorišćenosti alociranog kapitala	● 56,31%

6.4 Iznos dodatnih kapitalnih zahtjeva na osnovu postupka supervizorske provjere

U maju 2023. godine, Centralna banka je izdala rezultate supervizorske procjene poslovanja Addiko banke. Rezultati Supervizorske procjene Banke pokazuju da identifikovani rizici predstavljaju nizak do umjeren rizik za održivost njenog poslovanja. Centralna banka je naložila Banci, da na osnovu rezultata supervizorske procjene, održava iznos regulatornog kapitala iznad minimalno propisanog zahtjeva za kapitalom iz člana 134. Zakona o kreditnim institucijama za 3,15 procentna poena.

Rješenjem iz marta 2023. godine izdatog od strane Centralne Banke Crne Gore, Banka je proglašena sistemski važnom bankom i određena je stopa bafera za OSV u iznosu od 1,25%.

U nastavku je dat pregled regulatorno propisanih minimalnih stopa kapitala, uključujući kapitalne zahtjeve utvrđene u procesu supervizorske procjene i regulatorne bafere koji su važili na 31.12.2023.

Tabela 6: Baferi kapitala

	Redovni osnovni kapital (CET1)	Osnovni kapital (Tier 1)	Ukupni kapital (TCR)
Zahtjev za kapitalom iz Stuba 1 (P1R)	4,50%	6,00%	8,00%
Zahtjev za kapitalom iz Stuba 2 (P2R)	1,77%	2,36%	3,15%
Ukupni zahtjev za kapitalom u okviru SREP-a (TSCR)	6,27%	8,36%	11,15%
Bafer za ocuvanje kapitala (CCB)	1,25%	1,25%	1,25%
Kontraciklični bafer kapitala (CCyB)	0,00%	0,00%	0,00%
Bafer za strukturni sistemski rizik (SyRB)	1,50%	1,50%	1,50%
Bafer za ostale sistemski važne (OSV) kreditne institucije	1,25%	1,25%	1,25%
Kombinovani baferi	2,75%	2,75%	2,75%
Ukupan zahtjev za kapitalom (OCR)	9,02%	11,11%	13,90%

7 Podaci o izloženosti kreditnom riziku druge ugovorene strane

Banka nema izloženosti po osnovu kojih bi bila izložena riziku druge ugovorne strane.

8 Podaci o kontracikličnom baferu kapitala

Odlukom o stopi kontracikličnog bafera kapitala za četvrti kvartal 2023. godine ("Službeni list Crne Gore", br. 087/23 od 27.09.2023), Centralna banka Crne Gore odredila je stopu kontracikličnog bafera kapitala za teritoriju Crne Gore za četvrti kvartal 2023. godine i ista iznosi 0%

9 Podaci o izloženosti kreditnom riziku i riziku razvodnjavanja

Dospjela neizmirena kreditna obaveza predstavlja bilo koji iznos glavnice, kamata i naknada koji nije plaćen na datum dospjeća.

Dužnik je u statusu neispunjavanja obaveza ako je ispunjen neki od sljedećih kriterija: klijent po materijalno značajnoj izloženosti kasni više od 90 dana ili banka smatra vjerovatnim da dužnik neće u cjelosti ispuniti svoje obaveze.

9.1 Opis pristupa i metoda za utvrđivanje specifičnih i opštih ispravki vrijednosti za kreditni rizik

Za stavke bilansne i vanbilansne izloženosti po osnovu kojih je banka izložena kreditnom riziku, vrši se mjesečna procjena obezvrjeđenja u skladu sa definisanom metodologijom. Metodologija koju Banka koristi je u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardom za finansijske intrumente (MSFI 9). Banka primjenjuje različite pristupe, u zavisnosti od faze kojoj je dodijeljen dati finansijski instrument.

Faza 1 zahtijeva priznavanje očekivanih kreditnih gubitaka za period od 12 mjeseci. Ukoliko dođe do značajnog povećanja u kreditnom riziku (Faza 2), obračunava se očekivani gubitak tokom životnog vijeka trajanja finansijskog sredstva.

U slučaju da klijent dođe u status neizvršenja obaveza (NPE, Faza 3), obračunava se kreditni gubitak koji se odnosi na životni vijek trajanja kredita.

Očekivani kreditni gubitak tokom životnog vijeka trajanja finansijskog instrumenta se računa za različita scenarija odvojeno, uzimajući u obzir informacije o budućnosti. Iznos očekivanog kreditnog gubitka po pojedinačnim scenarijima se ponderiše odgovarajućom vjerovatnoćom i sumira kako bi se dobio ukupan iznos gubitka. Kod portfolija koji je prepoznat kao problematičan (Faza 3), dva pristupa su relevantna:

- Individualni pristup
- Kolektivni pristup

Najznačajniji kriterijum za utvrđivanje koji će se metod koristiti za procjenu pojedinačnih rezervacija za rizike jeste da li je ukupni iznos izloženosti individualno značajan ili ne. Banka tretira određenu izloženost kao individualno značajnu u slučaju kada ukupna bruto izloženost grupe povezanih lica prelazi 150 hiljada EUR bez umanjenja za vrijednost kolaterala.

Za klijente koji su u statusu neispunjavanja obaveza, a čija je izloženost na nivou grupe povezanih lica iznad materijalno značajnog nivoa, obračun ispravki vrijednosti se radi na individualnom nivou. Prilikom obračuna se uzimaju u obzir očekivani prilivi iz primarnih tokova gotovine, kao i prilivi po osnovu realizacije kolaterala i drugih sporednih sredstava (sekundarni tokovi gotovine). U zavisnosti od pretpostavljenih scenarija, otplate su procijenjene pojedinačno u smislu iznosa i vremena. Pretpostavke u pozadini svakog od relevantnih scenarija,

zajedno sa odgovarajućim vjerovatnoćama, su dokumentovane i opravdane na bazi pojedinačnih slučajeva.

Za ostale klijente koji su u statusu neispunjavanja obaveza, obračun ispravki se vrši na portfolio nivou (kolektivni pristup) primjenom interno razvijenih parametara (PD i LGD).

9.2 Izloženost kreditnom riziku

U nastavku je pregled izloženosti shodno članu 10, stavovima 3 i 5, Odluke o Javnom objavljivanju podataka o kreditnoj instituciji

Tabela 7: Pregled izloženosti za kredite, HOV i vanbilans (u 000 EUR)

	Bruto izloženost	Ispravke vrijednosti	Rezervacije	Akumulirani djelimični otpisi	Primljeni kolaterali i finansijska jamstva	Neto izloženost
Kreditni i potraživanja od banaka	16.233	175	81	-	-	16.058
Kreditni i potraživanja od klijenata	171.292	10.660	5.936	-	31.184	160.632
- Preduzeća	34.536	2.988	2.010	-	16.230	31.548
- Stanovništvo (uključujući kreditne kartice)	111.619	5.440	2.597	-	386	106.179
- Hipotekarni i stambeni krediti	14.203	1.724	1.084	-	13.645	12.480
- Preduzetnici i mikro preduzeća	10.934	509	246	-	923	10.425
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	1.906	42	10	-	0	1.864
Ostala finansijska potraživanja	889	0	0	-	0	889
Ukupno bilans	190.320	10.877	6.026	-	31.184	179.443
- od čega restrukturiranja	11.049	4.749	2.662	-	7.075	6.300
Finansijske garancije i akreditivi	8.251	65	69	-	400	8.186
Nepovučena sredstva i ostale neopozive obaveze	12.160	105	81	-	7	12.055
Ukupno vanbilans	20.411	170	150	-	407	20.241
Ukupno (bilans + vanbilans)	210.731	11.047	6.177	-	31.591	199.684

Tabela 8: Pregled nekvalitetne izloženosti za kredite, HOV i vanbilans (u 000 EUR)

	Bruto izloženost	Ispravke vrijednosti	Rezervacije	Akumulirani djelimični otpisi	Primljeni kolaterali i finansijska jamstva	Neto izloženost
Kreditni i potraživanja od banaka	0	0	0	-	-	-
Kreditni i potraživanja od klijenata	10.886	7.956	4.964	-	5.035	2.931
- Preduzeća	4.095	2.594	1.751	-	3.232	1.501
- Stanovništvo (uključujući kreditne kartice)	4.774	3.723	2.028	-	0	1.051
- Hipotekarni i stambeni krediti	1.768	1.482	1.004	-	1.671	287
- Preduzetnici i mikro preduzeća	249	157	181	-	131	92
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	0	0	0	-	0	0
Ostala finansijska potraživanja	0	0	0	-	0	0
Ukupno bilans	10.886	7.956	4.964	-	5.035	2.931
- od čega restrukturiranja	6.398	4.566	2.585	-	4.273	1.832
Finansijske garancije i akreditivi	40	0	16	-	0	40
Nepovučena sredstva i ostale neopozive obaveze	26	0	10	-	0	26
Ukupno vanbilans	66	0	26	-	0	66
Ukupno (bilans + vanbilans)	10.952	7.956	4.991	-	5.035	2.997

Tabela 9: Pregled kvalitetne izloženosti za kredite, HOV i vanbilans (u 000 EUR)

	Bruto izloženost	Ispravke vrijednosti	Rezervacije	Akumulirani djelimični otpisi	Primljeni kolaterali i finansijska jamstva	Neto izloženost
Kreditni i potraživanja od banaka	16.233	175	81	-	-	16.058
Kreditni i potraživanja od klijenata	160.406	2.704	971	-	26.150	157.701
- Preduzeća	30.440	393	259	-	12.998	30.047
- Stanovništvo (uključujući kreditne kartice)	106.846	1.717	569	-	386	105.129
- Hipotekarni i stambeni krediti	12.435	242	79	-	11.974	12.193
- Preduzetnici i mikro preduzeća	10.685	352	65	-	793	10.333
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	1.906	42	10	-	0	1.864
Ostala finansijska potraživanja	889	0	0	-	0	889
Ukupno bilans	179.434	2.922	1.062	-	26.150	176.512
- od čega restrukturiranja	4.651	183	77	-	2.802	4.468
Finansijske garancije i akreditivi	8.211	65	53	-	400	8.146
Nepovučena sredstva i ostale neopozive obaveze	12.134	105	71	-	7	12.029
Ukupno vanbilans	20.345	170	124	-	407	20.175
Ukupno (bilans + vanbilans)	199.779	3.091	1.186	-	26.556	196.687

Tabela 10: Hartija od vrijednosti prema geografskom području/regijama (u 000 EUR)

Regije	Kreditni i potraživanja od klijenata		Ispravke vrijednosti	Rezervacije
	Kvalitetna aktiva	Nekvalitetna aktiva		
Centralna regija	1.906	0	42	10

Tabela 11: Kreditni i potraživanja od klijenata prema geografskom području/regijama (u 000 EUR)

Regije	Kreditni i potraživanja od klijenata		Ispravke vrijednosti	Rezervacije
	Kvalitetna aktiva	Nekvalitetna aktiva		
Centralna regija	83.073	7.561	6.785	4.048
Primorje	48.928	2.262	2.518	1.231
Sjeverna regija	28.242	1.049	1.343	643
Nerezidenti	163	14	15	14
Ukupno	160.406	10.886	10.660	5.936

Tabela 12: Vanbilansna izloženosti prema geografskom području/regijama (u 000 EUR)

Regije	Kredit i potraživanja od klijenata		Ispravke vrijednosti	Rezervacije
	Kvalitetna aktiva	Nekvalitetna aktiva		
Centralna regija	14.849	10	101	79
Primorje	3.145	44	50	55
Sjeverna regija	2.299	12	19	17
Nerezidenti	52	0	0	0
Ukupno	20.345	66	170	150

Tabela 13: Hartija od vrijednosti prema geografskom području/gradovima (u 000 EUR)

Grad	Kredit i potraživanja od klijenata		Ispravke vrijednosti	Rezervacije
	Kvalitetna aktiva	Nekvalitetna aktiva		
Podgorica	1.906	0	42	10

Tabela 14: Kredit i potraživanja od klijenata prema geografskom području gradovima (u 000 EUR)

Grad	Kredit i potraživanja od klijenata		Ispravke vrijednosti	Rezervacije
	Kvalitetna aktiva	Nekvalitetna aktiva		
Podgorica	60.246	6.025	5.235	3.259
Nikšić	20.020	1.206	1.208	646
Bar	11.989	499	591	356
Kotor	11.653	214	349	157
Herceg Novi	8.518	991	835	418
Budva	8.169	223	308	134
Tivat	7.473	165	225	102
Pljevlja	7.148	342	395	212
Bijelo Polje	5.734	216	290	147
Danilovgrad	4.047	252	295	133
Andijevica	3.947	15	34	27
Cetinje	2.807	331	342	143
Berane	2.509	38	83	28
Mojkovac	1.890	102	124	49
Kolašin	1.555	40	64	26
Ulcinj	1.125	171	211	63
Rožaje	390	4	9	4
Žabljak	346	1	6	3
Plav	331	13	18	4
Šavnik	169	24	18	8
Nerezidenti	163	14	15	14
Plužine	156	2	7	3
Risan	8	0	0	0
Gusinje	6	0	0	0
Petnjica	5	0	0	0
Ukupno	160.406	10.886	10.660	5.936

Tabela 15: Vanbilansna izloženosti prema geografskom području/gradovima

Grad grad_final	Kredit i potraživanja od klijenata		Ispravke vrijednosti	Rezervacije
	Kvalitetna aktiva	Nekvalitetna aktiva		
Podgorica	12.102	8	86	65
Nikšić	2.552	2	15	13
Bar	959	40	37	21
Kotor	1.346	0	6	20
Herceg Novi	268	2	3	2
Budva	145	1	1	1
Tivat	304	1	2	2
Pljevlja	1.619	1	14	8
Bijelo Polje	116	10	2	5
Danilovgrad	410	0	1	2
Andijevica	14	0	0	0
Cetinje	195	0	1	1
Berane	35	0	0	0
Mojkovac	49	0	1	0
Kolašin	26	0	0	0
Ulcinj	124	0	1	8
Rožaje	3	0	0	0
Žabljak	10	0	0	0
Plav	9	0	0	0
Šavnik	2	0	0	0
Nerezidenti	52	0	0	0
Plužine	3	0	0	0
Risan	1	0	0	0
Gusinje	0	0	0	0
Petnjica	2	0	0	0
Ukupno	20.345	66	170	150

Tabela 16: Pregled izloženosti prema vrsti djelatnosti

Vrsta djelatnosti	Kredit i potraživanja od klijenata		Ispravke vrijednosti	Rezervacije
	Kvalitetna aktiva	Nekvalitetna aktiva		
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	548	1.413	1.096	570
Vađenje rude i kamena	307	0	1	2
Prerađivačka industrija	5.360	981	496	787
Snabdijevanje električnom energijom	4.287	0	18	22
Snabdijevanje vodom	290	0	2	1
Građevinarstvo	4.189	439	342	154
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	13.121	539	546	241
Saobraćaj i skladištenje	5.731	204	335	121
Usluge pružanja smještaja i ishrane	3.862	0	61	32
Informisanje i komunikacije	475	35	30	10
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1	0	0	0
Poslovanje nekretninama	40	0	1	0
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	1.105	22	53	14
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.374	0	28	13
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	0	0	0	0
Obrazovanje	0	0	0	0
Zdravstvo i socijalna zaštita	499	713	487	288
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	31	0	1	0
Ostale uslužne djelatnosti	79	0	1	0
Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca	0	0	0	0
Fizička lica	119.107	6.542	7.164	3.680
Ukupno	160.406	10.886	10.660	5.936

9.3 Analiza računovodstveno dospjelih izloženosti

Pod dospjelim izloženostima Banka smatra dospjelu nenaplaćenu glavnicu, dospjelu nenaplaćenu kamatu i dospjelu nenaplaćenu naknadu.

Tabela 17: Dospjele izloženosti (u 000 EUR)

Glavnica	Kamata	Naknada	Ukupno
4.552	493	2.621	7.666

9.4 Promjene u izloženostima za kredite i potraživanja od klijenata

Tabela 18: Promjene u bilansnoj izloženosti (u 000 EUR)

	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupno
Bruto knjigovodstvena vrijednost na 31. decembar 2022. godine	142.907	18.285	14.259	175.452
Promjene u bruto knjigovodstvenoj vrijednosti				0
Prelazak u stage 1	6.465	-6.282	-695	-512
Prelazak u stage 2	-6.978	6.623	-1.756	-2.111
Prelazak u stage 3	-1.346	-2.778	3.302	-821
Uplate anuiteta u toku godine, plasmani aktivni na dan 01.januar 2023. godine	-22.377	-1.111	-1.792	-25.281
Finansijska sredstva koja su prestala sa priznavanjem, aktivni na dan 01.januar 2023. godine	-29.906	-3.447	-2.177	-35.529
Nova finansijska sredstva, stanje na dan 31. decembar 2023.godine	56.847	3.503	1.301	61.650
Otpisani plasmani			-1.557	-1.557
Bruto knjigovodstvena vrijednost na 31. decembar 2023. godine	145.613	14.793	10.886	171.292
Ispravka vrijednosti na 31 decembar 2023.godine	1.482	1.222	7.956	10.660
Neto knjigovodstvena vrijednost na 31. decembar 2023.godine	144.130	13.571	2.931	160.632

Tabela 19: Promjene u vanbilansnoj izloženosti (u 000 EUR)

	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupno
Iznos vanbilansne izloženosti na 31.12.2022	18.551	1.227	302	20.080
Promjene	1.696	-1.129	-236	330
Iznos vanbilansne izloženosti na 31.12.2023	20.247	98	66	20.411
Ispravka vrijednosti	123	6	41	170
Neto knjigovodstvena vrijednost na 31. decembar 2023.godine	20.124	92	25	20.241

9.5 Razvrstavanje kredita i dužničkih hartija od vrijednosti prema preostalom roku do dospijea.

Tabela 20: Razvrstavanje kredita prema preostalom roku dospijea (u 000 EUR)

Preostali rok dospijeća (u mjesecima)	Kredit i potraživanja od clijenata		Ispravke vrijednosti	Rezervacije
	Kvalitetna aktiva	Nekvalitetna aktiva		
Do 3	4.545	2.661	2.104	1.901
Od 3 do 12	7.310	81	154	110
Od 12 do 36	30.953	3.599	2.761	1.709
Od 36 do 72	81.185	2.039	2.961	1.055
Od 72 do 96	19.660	1.141	1.265	432
Preko 96	16.753	1.366	1.415	729
Ukupno	160.406	10.886	10.660	5.936

Tabela 21: Razvrstavanje hartija od vrijednosti prema preostalom roku dospijeća (u 000 EUR)

Preostali rok dospijeća (u mjesecima)	Kredit i potraživanja od clijenata		Ispravke vrijednosti	Rezervacije
	Kvalitetna aktiva	Nekvalitetna aktiva		
48 mjeseci	1.906	0	42	10

10 Podaci o opterećenju i neopterećenju imovini

Banka je na 31.12.2023 imala opterećenu imovinu u iznosu od 4.732 hilj eur u vidu kredita datih pravnim licima, a kao rezultat ugovora o finansiranju sa Investiciono razvojnim fondom. Od toga je 4.589 hilj eur klasifikovano kao A00 a 143 hilj eur kao C40 kreditni rejting.

11 Podaci o primjeni standardizovanog pristupa

Prilikom obračuna rizikom ponderisanih izloženosti i kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik u primjenom standardizovanog pristupa, Banka koristi rejtinge priznate rejting agencije Moody's Investor Service ("Moody's").

Kategorije izloženosti na koje se trenutno primjenjuju rejtinzi navedene agencije su:

- Izloženosti prema centralnim vladama i centralnim bankama;
- Izloženosti prema institucijama;
- Izloženosti prema privrednim društvima.

Raspored oznaka rejtinga u stepene kreditnog kvaliteta vrši se u skladu sa sledećom tabelom:

Tabela 22: Stepene kreditnog kvaliteta

Moody's rejting	Stepene kreditnog kvaliteta
Aaa - Aa3	1
A1 - A3	2
Baa1 - Baa3	3
Ba1 - Ba3	4
B1 - B3	5
Caa1 i niže	6

Iznos izloženosti prema stepenu kreditnog kvaliteta na 31.12.2023. je prikazan u tabeli:

Tabela 23: izloženost prema stepenu kreditnog kvaliteta

Stepene kreditnog kvaliteta	Iznos izloženosti	Iznos izloženosti nakon primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika
1	2.055	2.055
2	505	505

U portfoliju Banke na kraju 2023. godine, samo je izloženost prema institucijama imala eksterni rejting dodijeljen od strane Moody's agencije.

12 Podaci o izloženosti tržišnom riziku

U okviru tržišnih rizika, Banka obračunava kapitalni zahtjev za devizni rizik primjenjujući standardizovani pristup. Kada je zbir ukupne neto devizne pozicije i neto pozicije u zlatu veći od 2% regulatornog kapitala, u tom slučaju Banka je u obavezi da izdvoji potreban kapital za devizni rizik.

Kako je na 31.12.2023. iznos ukupne neto devizne pozicije bio ispod 2% regulatornog kapitala, zahtjev za kapitalom po osnovu deviznog rizika je 0.

13 Podaci o upravljanju operativnim rizikom

Za izračun internih zahtjeva za kapitalom za pokriće operativnog rizika, Banka koristi jednostavni metod definisan Odlukom o adekvatnosti kapitala.

Na 31.12.2023. godine, kapitalni zahtjevi za operativni rizik, korišćenjem jednostavnog pristupa, iznosili su 1.847 hiljada EUR.

14 Podaci o ključnim indikatorima

Sastav regulatornog kapitala, kao i kapitalne zahtjeve Banka je prikazala u prethodnim poglavljima ovog izvještaja.

Ukupan iznos izloženosti riziku izračunat u skladu sa članom 101 stav 3 Odluke o adekvatnosti kapitala na 31.12.2023, prikazan je u tabeli u nastavku:

Tabela 24: Izloženost riziku prema vrsti rizika

Opis pozicije	(000) EUR
Ukupan iznos izloženosti rizika	154.875
Iznosi rizikom ponderisanoj izloženosti kreditnom riziku, kreditnom riziku druge ugovorne strane i slobodne isporuke	131.787
Ukupan iznos izloženosti riziku poravnanja	0
Ukupan iznos izloženosti pozicijskom, deviznom i robnom riziku	0
Ukupan iznos izloženosti operativnom riziku	23.088
Ukupan iznos izloženosti riziku za prilagodjavanje kreditnom vrjednovanju (CVA)	0
Ukupan iznos izloženosti povezan s velikim izloženostima koje proizilaze iz stavki u knjizi trgovanja	0
Ostali iznosi izloženosti	0

Ostali podaci o ključnim indikatorima shodno članu 15 Odluke dati su u tabeli u nastavku:

Tabela 25: Ključni indikatori rizika

Opis pozicije	(000) EUR
Ukupan iznos izloženosti riziku (u skladu sa članom 101 Odluke o adekvatnosti kapitala)	154.875
Koeficijent adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala	18,52%
Koeficijent adekvatnosti osnovnog kapitala	18,52%
Koeficijent adekvatnosti ukupnog kapitala	20,13%
Zahtjev za kombinovani bafer	2,75%
Koeficijent finansijskog leveridža	12,03%
Ukupna izloženost (u skladu sa članom 496 Odluke o adekvatnosti kapitala)	238.424
Prosjek koeficijenta likvidne pokrivenosti po osnovu parametara na kraju prethodnih 12 mjeseci	222%
Prosjek ukupne likvidne imovine, nakon primjene relevantnih korektivnih faktora, uključenih u bafer na kraju prethodnih 12 mjeseci	42.130
Prosjek priliva po osnovu likvidnosti na osnovu parametara na kraju prethodnih 12 mjeseci	11.617
Prosjek odliva po osnovu likvidnosti na osnovu parametara na kraju prethodnih 12 mjeseci	30.968
Prosjek neto odliva po osnovu likvidnosti na osnovu parametara na kraju prethodnih 12 mjeseci	19.352
Prosjek odnosa neto stabilnih izvora finansiranja tokom prethodnih 12 mjeseci	128%
Prosjek dostupnih stabilnih izvora finansiranja tokom prethodnih 12 mjeseci	168.005
Prosjek stavki koje zahtijevaju stabilne izvore finansiranja tokom prethodnih 12 mjeseci	131.583

15 Podaci o izloženosti riziku kamatne stope iz pozicija kojima se ne trguje

Oblasti/aktivnosti Banke za koje je identifikovano da predstavljaju područja izvora izloženosti riziku kamatne stope, za koje se uspostavljaju limiti i vrši kontrola, kategorisane su kako slijedi:

- Trgovačka knjiga koja predstavlja grupisane aktivnosti trgovine u kratkom roku (kraćim od godine dana) i sa namjerom ostvarivanja dobiti u kratkom roku od stvarne ili očekivane razlike između njihove nabavne i prodajne cijene, ili od drugih promjena cijena ili kamatnih stopa;
- Bankarska knjiga je definisana kao skup svih bilansnih i vanbilansnih stavki Banke koje se ne smatraju pozicijama iz trgovačke knjige. Osim pozicija nastalih trgovinom u bankarskoj knjizi investicija, obuhvata i sve pozicije otvorene kreditnom aktivnošću, kao i emisijom dužničkih hartija od vrijednosti.

Upravljanje rizikom kamatne stope je usmjereno na praćenje pozicija iz Bankarske knjige, imajući u vidu da Banka nema odobrene limite za pozicije iz Trgovačke knjige, te se ne bavi transakcijama koje se prikazuju u Trgovačkoj knjizi.

Rizik kamatne stope iz pozicija kojima se ne trguje je integrisan u bančin Appetit za rizikom, i kao takav se prati na redovnoj osnovi.

Banka mjeri i prati/upravlja rizik kamatne stope iz pozicija kojima se ne trguje kroz praćenje pokazatelja koji su dati u nastavku:

- Interni VaR (Eng. Value at Risk) - mjeri maksimalni potencijalni gubitak vrijednosti (van)bilansne stavke ili portfelja tokom definisanog perioda (1 dan) u datom intervalu povjerenja (99,00%). Proističe iz vektora osjetljivosti portfolija, odnosno promjene vrijednosti portfolia usljed promjene vrijednosti faktora rizika (pomjerene za 1 bp).
- Ekonomska vrijednost kapitala EVE (Eng. Economic Value of Equity) - mjeri promjenu neto sadašnje vrijednosti bilansa stanja isključujući sopstveni kapital. Mjera stoga prikazuje promjenu vrijednosti kapitala kao rezultat šoka kamatnih stopa. Svi novčani tokovi iz bilansnih i vanbilansnih stavki osjetljivih na kamatnu stopu u bankarskoj knjizi mogu se uključiti u obračun.
- Promjena neto prihoda od kamata NII (Eng. Delta Net Interest Income) - posmatra očekivano povećanje ili smanjenje NII tokom kraćeg vremenskog horizonta (jedna godina) kao rezultat šoka kamatnih stopa. Promjena NII je razlika u očekivanom NII između osnovnog scenarija i alternativnog, stresnijeg scenarija. Odražava punu

perspektivu poslovanja i zavisno od dizajna alternativnih scenarija, ovaj metod je u stanju da obuhvati sve različite vrste osjetljivosti na rizik kamatnih stopa

- Sadašnja vrijednost promjene kamatne stope za jedan bazni poen (Eng. Net Present Value Net PV01) - Ova analiza se koristi za izvođenje profila trajanja bankarske knjige ili, što je ekvivalentno, profila sadašnje vrijednosti promjene kamatnih stopa u jednom baznom bodu.

Za obračun indikatora Banka koristi modelirane vrijednosti depozita po vidjenju (NMD) kao i modelirane vrijednosti prijevremene naplate kredita.

Banka mjeri i prati uticaj rizika kamatne stope na promjenu ekonomske vrijednosti bankarske knjige i promjena prihoda od kamata kroz 8 scenarija u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanju rizicima u kreditnim institucijama i EBA preporukama.

Svi gore navedeni indikatori, zajedno sa rezultatima promjene EVE i NII u stresnim scenarijima, se obračunavaju mjesečno i izvještava se ALCO komitet.

U tabelama u nastavku je dat prikaz promjena NII i EVE u stresnim scenarijima na 31.12.2023.

Tabela 26: Promjena neto kamatnog prihoda (u 000 EUR)

Promjena neto kamatnog prinosa u hilj.EUR	Valute							
	CAD	CHF	DKK	EUR	GBP	RSD	USD	Ukupno
Scenarija								
Paralelno povećanje kam.stopa 200bp	0,17	-29,20	-0,01	83,74	-2,92	0,12	42,97	94,89
Paralelno smanjenje kam.stopa 200bp	-0,17	29,25	0,01	-62,41	2,95	-0,12	-42,37	-72,86
Paralelno šok povećanje kam.stopa BSBS	0,17	-14,61	-0,01	83,74	-3,64	0,21	42,97	108,85
Paralelno šok smanjenje kam.stopa BSBS	-0,17	14,62	0,01	-62,41	3,69	-0,21	-42,37	-86,84
Strmi šok kam.stopa BCBS	0,10	9,55	0,00	1.277,13	3,19	0,10	5,37	1.295,45
Ravni šok kam.stopa BCBS	-0,06	-13,04	0,00	-1.317,07	-3,85	-0,07	3,88	-1.330,22
Kratke kam.stope šok povećanje BCBS	0,01	-18,17	-0,01	-1.240,77	-4,69	0,03	21,20	-1.242,40
Kratke kam.stope šok smanjenje BCBS	-0,01	18,17	0,01	1.237,16	4,70	-0,02	-21,00	1.239,00

Tabela 27: Promjena ekonomske vrijednosti kapitala(u 000 EUR)

Scenarija	Bazni scenario	EVE po scenarijima	Valute									Procenat u odnosu na regulatorni kapital
			CAD	CHF	DKK	EUR	GBP	RSD	USD	Ukupno		
Paralelno povećanje kam.stopa 200bp	65.731	65.780	- 0	- 69	0	- 88	0	- 0	103	- 54	0,17%	
Paralelno smanjenje kam.stopa 200bp		65.448	0	39	- 0	- 133	- 0	0	- 230	- 323	1,04%	
Paralelno šok povećanje kam.stopa BSBS		65.813	- 0	- 36	0	- 88	0	- 0	103	- 21	0,07%	
Paralelno šok smanjenje kam.stopa BSBS		65.407	0	19	- 0	- 133	- 0	0	- 230	- 343	1,10%	
Strmi šok kam.stopa BCBS		66.883	0	- 15	- 0	561	- 0	0	23	568	1,82%	
Ravni šok kam.stopa BCBS		64.585	- 0	3	0	- 1.153	0	- 0	1	- 1.149	3,69%	
Kratke kam.stope šok povećanje BCBS		64.712	- 0	- 14	0	- 1.095	0	- 0	45	- 1.064	3,41%	
Kratke kam.stope šok smanjenje BCBS		66.779	0	7	- 0	563	- 0	0	- 93	477	1,53%	

Promjena ekonomske vrijednosti kapitala u odnosu na regulatorni kapital, u scenarijima koja predstavljaju promjenu kamatne stope od 200 baznih bodova, je ispod zakonski propisanog minimuma od 20%.

U 2023. godini svi indikatori rizika kamatne stope koje Banka prati su bili u skladu sa definisanim regulatornim i internim limitima.

16 Podaci o izloženosti pozicijama sekjuritizacije

Banka nema sekjuritizovane pozicije u svojim knjigama.

17 Podaci u vezi sa politikom primanja

17.1 Postupak odlučivanja pri utvrđivanju i provjeri politike primanja

Addiko Bank AD Podgorica je članica je Addiko Bank Grupe čije je sjedište u Austriji.

Politiku primanja Grupe („Politika zarada i naknada“), je sačinila funkcija Ljudskih resursa Grupe, uz učešće kontrolnih funkcija Grupe i ona se podnosi Upravnom odboru Grupe na odobrenje jednom godišnje.

Nadzorni odbor Grupe i Odbor za imenovanja i primanja Grupe imaju savjetodavnu ulogu prema Upravi Grupe u vezi sa strategijom primanja na nivou Addiko Grupe. Nadalje, Nadzorni odbor Grupe odobrava Politiku primanja Addiko Grupe na temelju preporuka Odbora za imenovanja i primanja Grupe; koji takođe kontroliše ispravnost sprovođenja iste.

Politiku primanja („Politika zarada i naknada“), u Addiko Bank AD Podgorica sprovodi funkcija Ljudskih resursa, na osnovu odobrene Politike primanja Grupe i odobrenja od strane Upravnog odbora i Nadzornog odbora Banke.

Lokalni Nadzorni odbor je nadležan (zajedno sa Odborom za zarade i naknade / Odborom za primanja, ako postoji) za davanje saglasnosti na politiku zarada i naknada, kao i za nadziranje sprovođenja politike zarada i naknada u kreditnoj instituciji. Lokalni Nadzorni odbor takođe daje saglasnost na sve naknadne materijalne izuzetke za pojedine zaposlene, promjene politike zarada i naknada, te razmatra i prati njihove efekte. Bilo koji izuzeci ne smiju se zasnivati na rodnim aspektima ili drugim aspektima koji bi bili diskriminatorni, već treba da imaju utemeljeno obrazloženje i da budu usklađeni sa zahtjevima zarada i naknada shodno lokalnim zakonskim propisima.

Lokalni Upravni odbor Banke u skladu sa Politikom zarada i naknada može primanja zaposlenih da odredi na nivou grupe poslova uporedivog obima, složenosti i odgovornosti, odnosno ranga poslova/platnih razreda.

Prilikom utvrđivanja, odobravanja i nadgledanja sprovođenja Politike zarada i naknada, koja je u skladu s relevantnim regulativama (lokalna zakonska regulativa, Politika zarada i naknada Grupe, načela primanja utvrđena u EU Direktivi i EBA smjernicama o dobrim politikama primanja itd.), upravljačko tijelo (na nivou Grupe i lokalno) treba da teži osiguranju održivog poslovnog modela, koji uzima u obzir sve rizike, uključujući ekološke, društvene i rizike korporativnog upravljanja.

Funkcija kontrole rizika pomaže i daje informacije o definiciji odgovarajućih korekcija za rizike mjera radnog učinka (uključujući ex-post prilagođavanja za rizike), kao i pri procjeni uticaja varijabilnih zarada i naknada na profil rizika i kulturu kompanije. Funkcija kontrole rizika vrši potvrđivanje i ocjenjivanje podataka o korekcijama za rizike, te se poziva da prisustvuje sastancima Odbora za zarade i naknade/Odbora za primanja po ovim pitanjima, ako isti postoji.

Funkcija usklađenosti poslovanja analizira uticaj politike zarada i naknada na usklađenost Banke sa zakonima, propisima, internim politikama i kulturom rizika, te prijavljuje sve utvrđene rizike usklađenosti i pitanja neusklađenosti upravljačkim tijelima, Upravnom odboru banke i Nadzornom odboru banke. Nadzorni odbor banke treba uzeti u obzir nalaze funkcije usklađenosti poslovanja prilikom odobravanja, postupaka revizije i nadzora politike zarada i naknada.

Funkcija interne revizije treba da izvrši nezavisno revidiranje dizajna, implementacije i efekata politike zarada i naknada kompanije na profil rizika kompanije.

Funkcija ljudskih resursa je nadležna za:

- Izradu predloga politike zarada i naknada i praćenje dosljednosti primjene ove politike. U okviru praćenja potrebno je pratiti ukupnu razliku u zaradama i naknadama među polovima, kao i njen razvoj. Banka treba da utvrdi najmanje odnos između prosječnih zarada i naknada muškog i ženskog osoblja, isključujući članove Upravnog odbora Banke, te razvoj ovog odnosa tokom vremena, kao i da odvojeno utvrdi ovaj odnos u okviru Upravnog odbora Banke. Obračun se vrši na lokalnom nivou. Pregled razlike u zaradama i naknadama među polovima se vrši u skladu s regulatornim vremenskim okvirom, ali najmanje svake dvije godine. O rezultatima se izvještavaju Upravni i Nadzorni odbori Banke, kao i njihovi relevantni pododbori;
- Redovnu komunikaciju sa funkcijama upravljanja rizicima, računovodstva i finansijske kontrole u vezi sa varijabilnim zaradama i naknadama (npr. korekcije za rizike, rezervacije/razgraničenja);
- Vođenje procesa utvrđivanja / identifikovanja zaposlenih („Identifikovano osoblje“) na lokalnom nivou, osiguravajući uključenost stručnih funkcija (npr. funkcija kontrole rizika, funkcija usklađenosti itd);
- Pripremu redovnih proračunskih planova (budget), predviđanja (forecast) i izvještaja o broju zaposlenih (HC/FTE) i troškovima zaposlenih;
- Izradu Godišnjeg izvještaja o primanjima;
- Izradu i procjenu politike zarada i naknada, uključujući strukturu primanja, nivoa nagrađivanja i programe podsticaja, kako bi se obezbijedila odgovarajuća kadrovska struktura banke i o tome daje odgovarajuće predloge i izvještaje za potrebe odlučivanja nadležnih organa i relevantnih funkcija banke.

Politika zarada i naknada objavljuje se na odgovarajući način tako da bude dostupna svim zaposlenima Banke.

17.2 Karakteristike politike primanja

Odredbe za upravljanje radnim učinkom predstavljaju sastavni dio Politike primanja i obezbjeđuju smjernice za proces upravljanja radnim učinkom u okviru Banke.

Upravljanje radnim učinkom je proces koji doprinosi efikasnom upravljanju pojedincima u cilju ostvarivanja visokog nivoa učinkovitosti organizacije. Kao takvo, ono uspostavlja zajedničko razumijevanje o ciljevima koje treba ostvariti i procesu rukovođenja i razvoja ljudi koji će obezbijediti postizanje ciljeva organizacije.

Upravni odbor, rukovodioci i ljudski resursi osiguravaju da se svaki zaposleni ocjenjuje i tretira pošteno tokom cijelog procesa procjene radnog učinka.

Politike i prakse primanja su dosljedne i promovišu dobro i učinkovito upravljanje rizikom, te osiguravaju da varijabilna primanja nisu štetna za održavanje osnovnog kapitala.

Banka primjenjuje stroge kriterijume za isključivanje za varijabilna primanja za sve zaposlene. S obzirom na uticaj kriterijuma za isključivanje na dodjelu i isplatu varijabilnih primanja (i za nova i za odgođena varijabilna primanja) i značajan uticaj identifikovanih zaposlenih na rizičan profil Banke, usklađivanje njihovog učinka povezanog s rizikom s njihovim varijabilnim primanjima od posebne je važnosti. Stoga su ex ante/ex post prilagođavanja propisana Politikom zarada i naknada.

Komponente varijabilnih primanja mogu biti dodijeljene ili isplaćivane samo ukoliko je finansijska pozicija Banke održiva, a varijabilna primanja opravdana. Pravo na nova primanja kao i na isplatu odloženih iznosa iz prethodnih godina postoji samo ukoliko su ispunjeni osnovni uslovi.

Uz osnovne kriterijume za isključivanje, definišu su i dodatni kriterijumi za isključivanje za aktivaciju isplate varijabilnih primanja za svaku poslovnu godinu.

Na osnovu trenutno važećih propisa, definisan je prag vrijednosti za razgraničavanje varijabilnih primanja. S obzirom na profil rizika i prirodu kreditnog poslovanja Banke, iznos varijabilnog primanja se razgraničava samo ukoliko je:

- Iznos varijabilnog primanja jednak ili viši od €30.000, ili
- Iznos varijabilnog primanja prelazi 30% (trideset procenata) godišnje fiksne zarade i naknada zaposlenog.

Banka će generalno primijeniti model isplate varijabilnog primanja u gotovini primjenom sljedećeg modela:

- U prvoj polovini naredne poslovne godine, zaposleni ima pravo na dio bonusa od 60% od varijabilnog primanja, koji se plaća u gotovini. Prvi dio se isplaćuje čim to bude realno moguće nakon kraja poslovne godine za koju je zaposleni nagrađen (ne kasnije od kraja prve polovine g+1).
- Preostalih 40% varijabilnog primanja razgraničava se, isplaćuje i proporcionalno alocira na period od 5 godina (8% godišnje), a isplaćuje se čim to bude realno moguće nakon kraja prve /druge /treće /četvrte /pete godine od poslovne godine za koju je zaposleni bio nagrađen (ne kasnije od kraja prve polovine g+2/ g+3/ g+4/ g+5/ g+6).

U izuzetnim slučajevima, kada iznos ukupnog varijabilnog primanja, prelazi EUR 150.000, isti će biti isplaćen na način da 60% ukupnog iznosa bonusa bude razgraničeno i proporcionalno alocirano na period od 5 godina, a isplaćuje se na sljedeći način:

- U prvoj polovini naredne poslovne godine, zaposleni ima pravo na dio varijabilnog primanja od 40% od varijabilnog primanja, koji se plaća u gotovini. Prvi dio se isplaćuje čim to bude realno moguće nakon kraja poslovne godine za koju je zaposleni nagrađen (ne kasnije od kraja prve polovine g+1).
- Preostalih 60% varijabilnog primanja se razgraničava, isplaćuje i proporcionalno alocira na period od 5 godina (12% godišnje), a isplaćuje se čim to bude realno moguće nakon kraja prve /druge /treće /četvrte /pete godine od poslovne godine za koju je zaposleni bio nagrađen (ne kasnije od kraja prve polovine g+2/ g+3/ g+4/ g+5/ g+6).

Odluka o isplati varijabilnog primanja dijelom u gotovini i dijelom u finansijskim instrumentima za "Identifikovano osoblje", u skladu s Politikom i lokalnom regulativom, usvaja se od strane nadležnog Nadzornog odbora za vrijeme procesa postavljanja ciljeva za datu poslovnu godinu.

Za svako novoodobreno primanje, sprovodi se ex-ante procjena rizika / usklađivanje rizika pomoću pokazatelja. Banka može koristiti ex-post usklađivanje rizika i smanjiti plaćanje (*malus*) ili tražiti od pojedinca povraćaj ako plaćanje nije opravdano (*clawback*) prema unaprijed definisanim pravilima.

17.3 Odnos između fiksnih i varijabilnih primanja

Politikom zarada i naknada su definisane komponente primanja:

- **Fiksne zarade i naknade**, novčano primanje koja se isplaćuje pojedinačnim zaposlenima za njihov rad u ugovorenom periodu i za obim odgovornosti, u skladu sa neophodnim iskustvom i vještinama, koje proizilaze iz opisa poslova radnog mjesta,
- **Varijabilne zarade i naknade**, novčano primanje koje predstavlja nagrađivanje uspjeha direktnim povezivanjem primanja sa radnim učinkom, takođe pružaju stimulaciju zaposlenima da rade na ispunjavanju ciljeva i interesa kompanije i omogućavaju im da učestvuju u njenom uspjehu.
- **Beneficije**, zaposlenima se mogu obezbjediti različite nenovčane beneficije koje se obezbjeđuju u cilju postupanja u skladu sa tržišnom praksom, davanja izvjesne mjere sigurnosti zaposlenima, zadržavanja zaposlenih. Beneficije koje predstavljaju dio opšte

politike na nivou Banke i ne predstavljaju stimulaciju u smislu preuzimanja rizika smatraju se fiksnim primanjima / zaradom i naknadom.

Varijabilna komponenta zarade i naknade ne smije premašiti 100% fiksne komponente ukupne zarade i naknade za svakog pojedinca. Za zaposlene koji obavljaju poslove kontrolnih funkcija fiksna primanja ne mogu biti manja od dvije trećine ukupnih primanja tog zaposlenog.

17.4 Glavni parametri i struktura primanja

Fiksna primanja se isplaćuju zaposlenima za njihov rad u ugovorenom periodu i za obim odgovornosti, u skladu sa neophodnim iskustvom i vještinama, koje proizilaze iz opisa poslova radnog mjesta.

Varijabilna primanja predstavljaju nagrađivanje uspjeha direktnim povezivanjem primanja sa radnim učinkom, takođe pružaju stimulaciju zaposlenima da rade na ispunjavanju ciljeva i interesa kompanije i omogućavaju im da učestvuju u njenom uspjehu.

Godišnji bonus reflektuje poslovni rezultat, uzimajući u obzir pojedinačni radni učinak, kao i konsolidovani poslovni rezultat Banke. Politika zarada i naknada i odnose odredbe o godišnjim bonusima su u direktnoj vezi sa procesom upravljanja radnim učinkom, tj. one predstavljaju vezu između definisanih ciljeva, ostvarenog radnog učinka i varijabilnih primanja, a cilj im je da se prizna i nagradi uspješan rad.

Okvir za stimulaciju povećanog radnog učinka (PAIF) nagrađuje izuzetne grupne rezultate ostvarene kroz zajedničku saradnju više područja, koji su adekvatni sa stanovišta rizika.

Kategorija „planova stimulacije” se sastoji od različitih šema ili planova novčane stimulacije, kao što su prodajna stimulacija, stimulacija za učešće u projektu i slično, koji se najavljuju kako bi se motivisalo / podstaklo određeno ponašanje zaposlenih u budućnosti.

Bonusi za zadržavanje zaposlenih su varijabilna primanja koja se dodjeljuju da bi zaposleni ostao u radnom odnosu u kreditnoj instituciji tokom unaprijed određenog perioda ili perioda koji je odrediv nastupanjem utvrđenih okolnosti, pri čemu se ne zasnivaju na ocjeni uspješnosti. Odobrava se u ograničenim okolnostima, kao što su restrukturiranje i sanacija kreditne institucije ili promjena u organizaciji, kao i tamo gdje se mogu dati čvrsti argumenti za zadržavanje ključnih zaposlenih.

Garantovana varijabilna primanja mogu imati nekoliko oblika, poput 'zagarantovanog bonusa', 'bonusa dobrodošlice', 'bonusa za potpisivanje', 'minimalnog bonusa' itd, a može se dodijeliti ili u gotovom novcu ili u instrumentima.

Stimulativne otpremnine / jednokratne novčane naknade za prestanak radnog odnosa isplaćuju se u slučajevima definisanim zakonom.

17.5 Ukupni kvantitativni podaci o primanjima

Ukupni kvantitativni podaci o primanjima su prikazani u sledećim tabelama (u 000 EUR)

Tabela 28: Izveštaj o primanjima identifikovanih zaposlenih prema oblasti poslovanja

Poslovna područja						Ukupno
Investiciono bankarstvo	Prodaja	Upravljanje aktivom	Korporativne funkcije	Kontrolne funkcije	Sve ostalo	
0	166	0	370	165	63	764

Tabela 29: Izvještaj o primanjima višeg rukovodstva i ostalih identifikovanih zaposlenih

		Više rukovodstvo	Ostali identifikovani zaposleni
Fiksna primanja	Broj identifikovanih zaposlenih	17	1
	Ukupna fiksna primanja	644	18
	od čega : gotovina	644	18
	od čega : akcije ili ekvivalenti bezgotovinski instrumenti		
	od čega : instrumenti povezani sa akcijama ili drugi bezgotovinski instrumenti		
	od čega : ostali instrumenti		
Varijabilna primanja	od čega: druge vrste		
	Broj identifikovanih zaposlenih	17	0
	Ukupna varijabilna primanja	103	0
	od čega : gotovina	103	0
	od čega : odloženo		
	od čega : akcije ili ekvivalenti bezgotovinski instrumenti		
	od čega : odloženo		
	od čega : instrumenti povezani sa akcijama ili drugi bezgotovinski instrumenti		
	od čega : odloženo		
	od čega : ostali instrumenti		
od čega : odloženo			
od čega: druge vrste			
od čega : odloženo			
Ukupno primanja		746	18

Tabela 30: Pregled odloženih i zadržanih primanja

Odložena i zadržana primanja	Ukupan iznos odloženih primanja dodeljen za prethodne periode učinka	Od kojih dospijevaju u finansijskoj godini	Od kojih dospijevaju u narednim godinama	Iznos korekcije za učinak u finansijskoj godini na odložena primanja koja su dospijevala u finansijskoj godini	Iznos korekcije za učinak u finansijskoj godini na odložena primanja koja dospijevaju u narednim godinama	Ukupan iznos korekcije tokom finansijske godine zbog ex post implicitnih korekcija (npr. promjena vrijednosti odloženog primanja zbog promjene cijene instrumenata)	Ukupan iznos odloženog primanja dodeljen prije finansijske godine a isplaćen u finansijskoj godini	Ukupan iznos odloženog primanja dodeljen za prethodni period učinka koji je dospio, ali podliježe periodima zadržavanja
Vrsta rukovodstva	3	1	2	0	0	0	0	0
gotovina	3	1	2	0	0	0	0	0
akcije ili ekvivalenti bezgotovinski instrumenti								
instrumenti povezani sa akcijama ili drugi bezgotovinski instrumenti								
ostali instrumenti	0	0	0	0	0	0	0	0
druge vrste								
Ostali identifikovani zaposleni								
gotovina								
akcije ili ekvivalenti bezgotovinski instrumenti								
instrumenti povezani sa akcijama ili drugi bezgotovinski instrumenti								
ostali instrumenti								
druge vrste								
Ukupni iznos	3	1	2	0	0	0	0	0

Tabela 31: Pregled varijabilnih primanja i otpremnina

	Više rukovodstvo	Ostali identifikovani zaposleni
Garantovana varijabilna primanja		
Garantovana varijabilna primanja - iznos	0	0
Garantovana varijabilna primanja - broj zaposlenih	0	0
Otpremnine dodijeljene u prethodnim periodima, koje su isplaćene tokom finansijske godine		
Otpremnine dodijeljene u prethodnim periodima, koje su isplaćene tokom finansijske godine - broj zaposlenih	0	0
Otpremnine dodijeljene u prethodnim periodima, koje su isplaćene tokom finansijske godine - iznos	0	0
Otpremnine dodijeljene tokom finansijske godine		
Otpremnine dodijeljene tokom finansijske godine - broj zaposlenih	0	0
Otpremnine dodijeljene tokom finansijske godine - iznos	0	0
od čega : isplaćeno tokom finansijske godine	0	0
od čega : odloženo	0	0
od čega : najveća isplata koja je dodeljena jednom licu	0	0

Tabela 32: Broj zaposlenih po razredima primanja

Razred primanja	Broj zaposlenih (Više rukovodstvo i Ostali identifikovani zaposleni)
50 do 75	5
75 do 100	1
100 do 125	0
125 do 150	0
150 do 175	0
175 do 200	0
200 do 225	0
225 do 250	0
250 do 275	0
275 do 300	0

18 Podaci o koeficijentu finansijskog leveridža

Finansijski leveridž predstavlja, u odnosu na regulatorni kapital kreditne institucije, relativnu veličinu aktive, vanbilansnih obaveza i potencijalnih obaveza kreditne institucije za plaćanje ili isporuku ili pružanje kolaterala, uključujući obaveze po osnovu primljenih izvora finansiranja, preuzete obaveze, derivate ili repo ugovore, a isključujući obaveze koje je moguće izvršiti samo tokom stečaja ili likvidacije kreditne institucije.

Banka je uspostavila politike i procese za identifikovanje i praćenje rizika prekomjernog finansijskog leveridža i upravljanje tim rizikom u smislu rizik apetita za finansijski leveridž. Banka sa posebnom pažnjom tretira rizik prekomjernog finansijskog leveridža, vodeći računa o potencijalnim povećanjima rizika zbog smanjenja regulatornog kapitala kreditne institucije zbog očekivanih ili realizovanih gubitaka, u skladu sa važećim računovodstvenim pravilima.

Koeficijent leveridža se planira tokom procesa godišnjeg planiranja i prati se na mjesečnom nivou u Izveštaju o rizicima. Takođe je dio liste indikatora oporavka sa pragovima koji se redovno prate i o kojima se izvještavaju Upravni i Nadzorni odbori.

Pregled ukupne izloženosti i koeficijenta finansijskog leveridža na 31.12.2023. godine je dat u tabeli 32.

Tabela 33: Pregled ukupne izloženosti i koeficijenta finansijskog leveridža

Red. br.	OPIS POZICIJE	BILANSNE IZLOŽENOSTI			VANBILANSNE IZLOŽENOSTI									
		Bruto izloženost	Ispravke vrijednosti / rezervacije	Neto izloženost	Bruto izloženost	Ispravke vrijednosti / rezervacije	Neto izloženost	Faktori konverzije				Izloženost ponderisana faktorom konverzije		
	1	2	3	4	5	6	7	0,1	0,2	0,5	1	11	12	
1.	izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	39.012	-	42	38.970	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	izloženosti prema regionalnoj ili lokalnoj samoupravi	1	-	0	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	izloženosti prema subjektima javnog sektora	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.	izloženosti prema međunarodnim organizacijama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.	izloženosti prema institucijama	18.093	-	229	17.865	89	1	88	-	-	39	50	69	
7.	izloženosti prema privrednim društvima	14.895	-	239	14.656	16.197	132	16.064	6.279	-	###	589	5.828	
8.	izloženosti prema „retail“-u	132.431	-	2.421	130.010	4.027	43	3.983	1.145	-	###	235	1.638	
9.	izloženosti obezbijedene stambenim nepokretnostima	6.281	-	79	6.202	-	-	-	-	-	-	-	-	
10.	izloženosti obezbijedene poslovnim nepokretnostima	5.264	-	75	5.189	33	-	33	-	-	33	-	16	
11.	izloženosti sa statusom neispunjavanja obaveza	10.961	-	8.603	2.358	66	46	20	5	-	7	8	12	
12.	visokorizične izloženosti	3.410	-	31	3.378	-	-	-	-	-	-	-	-	
13.	izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom pr	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
14.	izloženosti u obliku udjela ili akcija u subjektima zajedničkog ulaganja (CIU)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
15.	izloženosti po osnovu vlasničkih ulaganja	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
16.	ostale stavke	12.232	-	1	12.232	-	-	-	-	-	-	-	-	
17.	UKUPNO	242.580	-	11.720	230.860	20.411	222	20.189	7.429	0	###	882	7.564	
III	UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI	238.424												
IV	Osnovni kapital	28.678												
V	KOEFICIJENT FINANSIJSKOG LEVERIDŽA	12,03%												

Glavni faktori koji utiču na koeficijent finansijskog leveridža su iznos osnovnog kapitala i ukupan iznos izloženosti riziku.

Pregled promjena izloženosti i koeficijenta finansijskog leveridža u toku 2023. godine je prikazan u tabeli 33.

Tabela 34: Promjene izloženosti i koef. finansijskog leveridža tokom 2023.

Datum	Osnovni kapital	Iznos izloženosti	Koeficijent finansijskog leveridža
31.12.2022	25.101	223.521	11%
31.03.2023	24.434	222.434	11%
30.06.2023	28.503	228.259	12%
30.09.2023	28.790	238.857	12%

19 Podaci u vezi sa zahtjevom za likvidnošću

Uloge i odgovornosti u procesu upravljanja rizikom likvidnosti definisane su na sledeći način:

- Odbor za likvidnost je odgovoran za upravljanje dnevnom (operativnom) likvidnošću, kada nastupe objektivne okolnosti vezane za likvidnost Banke, kao što su na primjer: probijanje određenih limita likvidnosti ili krize likvidnosti, a u skladu sa Planom upravljanja likvidnošću u kriznim situacijama.
- Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) definiše, donosi odluke i prati sprovođenje Politike upravljanja rizikom likvidnosti.
- Odjeljenje za finansijski kontroling i upravljanje bilansnim pozicijama je odgovorno za upravljanje kratkoročnom likvidnošću Banke, u skladu sa procedurom Upravljanje likvidnošću. Ovo odjeljenje prati kratkoročnu likvidnost kroz sagledavanje i poređenje raspoloživih likvidnih novčanih sredstava i najavljenih potreba za likvidnim novčanim sredstvima od strane drugih poslovnih sektora Banke. Upravlja profilom likvidnosti, pokazateljima i rezervama, a takođe aktivno učestvuje u planiranju.
- Odjeljenje za kontrolu rizika i upravljanje podacima je odgovoran za postavljanje interne metodologije, praćenje i nadzor likvidnosti na rok (preko trideset dana) u svim valutama. Takođe određuje načine i postupke za kvantitativno i kvalitativno mjerenje likvidnosti.

Nadležni tržišni sektori aktivno učestvuju u procesu upravljanja kratkoročnom (dnevnom) likvidnošću, odnosno likvidnošću na rok do trideset dana. Nadležni sektori su dužni da, u skladu sa procedurom Upravljanja likvidnošću, dostavljaju podatke o planiranim (dnevnim i mjesečnim) prilivima i odlivima sa svih računa i u svim valutama.

Ključne komponente procesa upravljanja rizikom likvidnosti su:

- Mjerenje rizika likvidnosti,
- Budžetiranje i planiranje,
- Izveštavanje o riziku likvidnosti,
- Testiranje otpornosti na stres,
- Definisane i praćenje limita,
- Upravljanje likvidnošću u kriznim situacijama.

19.1 Mjerenje rizika likvidnosti

Proces mjerenja rizika likvidnosti počiva na analizi novčanih tokova. Razlikuje se nekoliko vrsta novčanih tokova na temelju predvidljivosti novčanog toka (deterministički, stohastički i planirani). Bilans novčanog toka mora sadržati sve relevantne pozicije likvidnosti (bilansne i vanbilansne), uključujući potencijalna potraživanja.

Pretpostavke modeliranja se koriste za stvaranje realne slike o bančinom profilu novčanog toka za statički i (polu) dinamički pogled.

Važna mjera u upravljanju rizikom likvidnosti je analiza likvidnosnog jaza/gepa. Ova analiza otkriva neusklađenost dospijuća prikazujući očekivane buduće neto novčane tokove agregirane u "unaprijed definisanim vremenskim okvirima". Na taj se način može utvrditi likvidnost koja je potrebna u bilo kojem od određenih vremenskih okvira, što implicira potrebu za popunjavanjem "gepa" kada je neto novčani tok negativan (pojedinačnog ili kumulativnog gepa).

Najbitniji pokazatelji u upravljanju rizikom likvidnosti su:

- Pokazatelj dnevne i dekadne likvidnosti
- Pokazatelj likvidne pokrivenosti (eng. Liquidity Coverage Ratio - LCR)
- Pokazatelj stabilnog izvora finansiranja (eng. Net Stable Funding Ratio - NSFR)
- T2W (eng. Time to Wall), stresni pokazatelj

U toku 2023. godine svi pokazatelji likvidnosti koje Banka prati su bili u okviru definisanih internih i regulatornih limita.

U tabeli u nastavku je prikazan pregled LCR i NSFR vrijednosti u 2023. godini izračunate na osnovu mjesečnih vrijednosti pokazatelja.

Tabela 35: Pregled LCR i NSFR

	LCR	NSFR
Vrijednost na kraju 31.12.2023	272,9%	130,8%
Prosječna vrijednost u 2023. godini	222,0%	127,7%
Maksimalna vrijednostu u 2023. godini	276,1%	132,4%
Minimalna vrijednost u 2023. godini	176,0%	123,6%

19.2 Upravljanje likvidnošću u kriznim situacijama

U slučaju da se otkriju kršenja limita pokazatelja likvidnosti ili ključnih pokazatelja rizika i da se objavi stresni scenario/nivo nepredviđenih situacija, potrebno je upravljati likvidnošću prema Planu za upravljanje likvidnošću u kriznim situacijama. Nakon aktiviranja Plana, mjere za poboljšanje stanja likvidnosti moraju se ispuniti u skladu sa relevantnim nivoom nepredviđenih situacija. Nakon implementacije mjera, uticaji se moraju izvještavati i pratiti na sastancima Odbora za likvidnost i ALCO komiteta. Nakon stabilizacije stanja likvidnosti, nivo nepredviđenih situacija/scenario stresa može se deaktivirati, a mjere ukloniti. Nakon deaktivacije Plana, održava se upravljanje likvidnošću na osnovu redovnih poslovnih pretpostavki.

Detaljni prikaz mjera, kao i uloga i odgovornosti u samom procesu je definisan dokumentom Plan za upravljanje likvidnošću u kriznim situacijama. Mjere se procjenjuju i prilagođavaju svake godine.

20 Podaci o primjeni IRB pristupa na kreditni rizik

Banka u okviru Stupa 1 koristi standardizovani pristup za obračun potrebnog kapitala za kreditni rizik.

21 Podaci u vezi primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika

Banka nije koristila tehnike ublažavanja kreditnog rizika koje se odnose na bilansno netiranje.

Sveukupno upravljanje kolateralima pokriveno je Politikom upravljanja kolateralima. Za svaku garanciju ili vrstu kolaterala, kriterijumi prihvatljivosti (ako je kolateral podoban da se smatra faktorom ublažavanja) i kriterijumi procjene (kriterijumi za određivanje interne vrijednosti) definisani su u Politici upravljanja kolateralom i Politici vrjednovanja i praćenja vrijednosti nekretnina. Pravna valjanost i izvršnost su glavni kriterijumi prihvatljivosti, ali postoje i drugi precizno definisani za svaku vrstu garancije i kolaterala.

Interna vrijednost kolaterala (ICV) se izračunava na način da se tržišna vrijednost umanjuje primjenom faktora umanjenja (hair-cut), pri čemu visina odbitka, tj. faktor umanjenja zavisi od vrste kolaterala.

Faktor umanjenja je procenat koji se primjenjuje na datu procijenjenu vrednost (tržišnu vrijednost) kako bi se izračunala potencijalna tržišna vrijednost u slučaju prodaje. Glavni razlog za primjenu unaprijed definisanih faktora umanjenja je da odražava vrijeme i troškove vezane za prodaju osnovnog kolaterala, fluktuacije prisutne usljed recesije i opšte fluktuacije tržišnih vrijednosti u dugoročnom periodu.

Instrumenti obezbjeđenja koje Banka koristi u poslovanju su:

- hipoteke nad poslovnim i stambenim objektima
- jemstva pravnih i fizičkih lica
- zaloga nad pokretnom i nepokretnom imovinom
- zaloga nad hartijama od vrijednosti
- garancije banaka i korporativne garancije
- položeni garantni depoziti

U svrhu smanjenja kapitalnih zahtjeva Banka koristi ona jemstva koja imaju bolji kreditni kvalitet od kreditnog kvaliteta dužnika i u tom smislu u glavnom koristi garancije i druge oblike jemstava država, opština i banaka koje imaju bolji kreditni kvalitet od kreditnog kvaliteta dužnika.

Na 31.12.2023. kao nematerijalnu kreditnu zaštitu Banka je koristila garanciju kreditne institucije koja ima rejting klase A.

Rizik koncentracije postoji kada su značajni djelovi vrijednosti kolaterala na nivou portfolija koncentrisani na mali broj vrsta kolaterala, instrumenata, sektora ili specifičnih žiranata. Banka nema rizik koncentracije koji se odnosi na kolaterale, jer se rizik smanjuje diverzifikacijom portfolija u smislu veličine/obima, segmenta klijenata i različitih instrumenata obezbjeđenja (uključujući različite nekretnine, pokretne stvari, garancije, obveznice, potraživanja itd.).

Za potrebe smanjenja kreditnog rizika, prilikom obračuna ponderisane izloženosti po standardizovanom pristupu, Banka koristi materijalnu i nematerijalnu kreditnu zaštitu. Materijalnu kreditnu zaštitu prvenstveno čine depoziti, dok nematerijalnu čine dobijene garancije.

Tabela 36: Izloženost pokrivena prihvatljivom kreditnom zaštitom na 31.12.2023

Opis	Iznos
Vrijednost izloženosti koja nije pokrivena prihvatljivom kreditnom zaštitom	249.568
Vrijednost izloženosti koja je pokrivena prihvatljivom kreditnom zaštitom	1.480

**Pod izloženošću se smatraju bilansne i vanbilansne izloženosti nakon umanjenja za ispravke vrijednosti/rezervacije.*

Za obračun rizikom ponderisane izloženosti za vanbilansne stavke Banka koristi faktore konverzije definisane Odlukom o adekvatnosti kapitala.

Tabela 37: Izloženost prije i nakon primjene faktora konverzije i tehnika ublažavanja kreditnog rizika

Opis pozicije	Bilansna izloženost			Vanbilansna izloženost			Ponder rizika
	Izloženost prije primjene faktora konverzije i teh. ublažavanja	Izloženost nakon primjene faktora konverzije i teh. ublažavanja	Rizikom ponderisala izloženost	Izloženost prije primjene faktora konverzije i teh. ublažavanja	Izloženost nakon primjene faktora konverzije i teh. ublažavanja	Rizikom ponderisala izloženost	
1. Izloženosti prema centralnim vladama i centralnim bankama	38.970	38.970	-	-	-	-	0,0%
2. Izloženosti prema jedinicama regionalne ili lokalne samouprave	1	1	0	-	-	-	20,0%
3. Izloženosti prema subjektima javnog sektora	-	-	-	-	-	-	0,0%
4. Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	-	-	-	-	-	-	0,0%
5. Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	-	-	-	-	-	-	0,0%
6. Izloženosti prema institucijama	17.865	17.865	6.112	88	69	29	34,2%
7. Izloženosti prema privrednim društvima (corporate)	14.623	13.672	10.856	16.064	5.150	4.273	80,4%
8. Izloženosti prema retail-u	130.043	129.633	93.826	3.983	1.508	1.046	72,3%
9. Izloženosti obezbijedene stambenim nepokretnostima	6.202	6.202	2.171	-	-	-	35,0%
10. Izloženosti obezbijedene poslovnim nepokretnostima	5.189	5.189	2.937	33	16	6	56,5%
11. Izloženosti sa statusom neizmirenja obaveza	2.358	2.352	2.352	20	11	11	100,0%
12. Visokortične izloženosti	3.330	3.330	4.995	-	-	-	150,0%
13. Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima koje imaju kratkoročnu kreditnu procjenu	-	-	-	-	-	-	0,0%
14. Izloženosti u obliku udjela ili akcija u subjekte zajedničkog ulaganja (CIU)	-	-	-	-	-	-	0,0%
15. Vlasnička ulaganja	-	-	-	-	-	-	0,0%
16. Ostale stavke aktive	12.280	12.280	3.172	-	-	-	25,8%
Ukupno	230.860	229.492	126.421	20.189	6.755	5.367	55,8%

22 Podaci u vezi primjene naprednih pristupa za operativni rizik

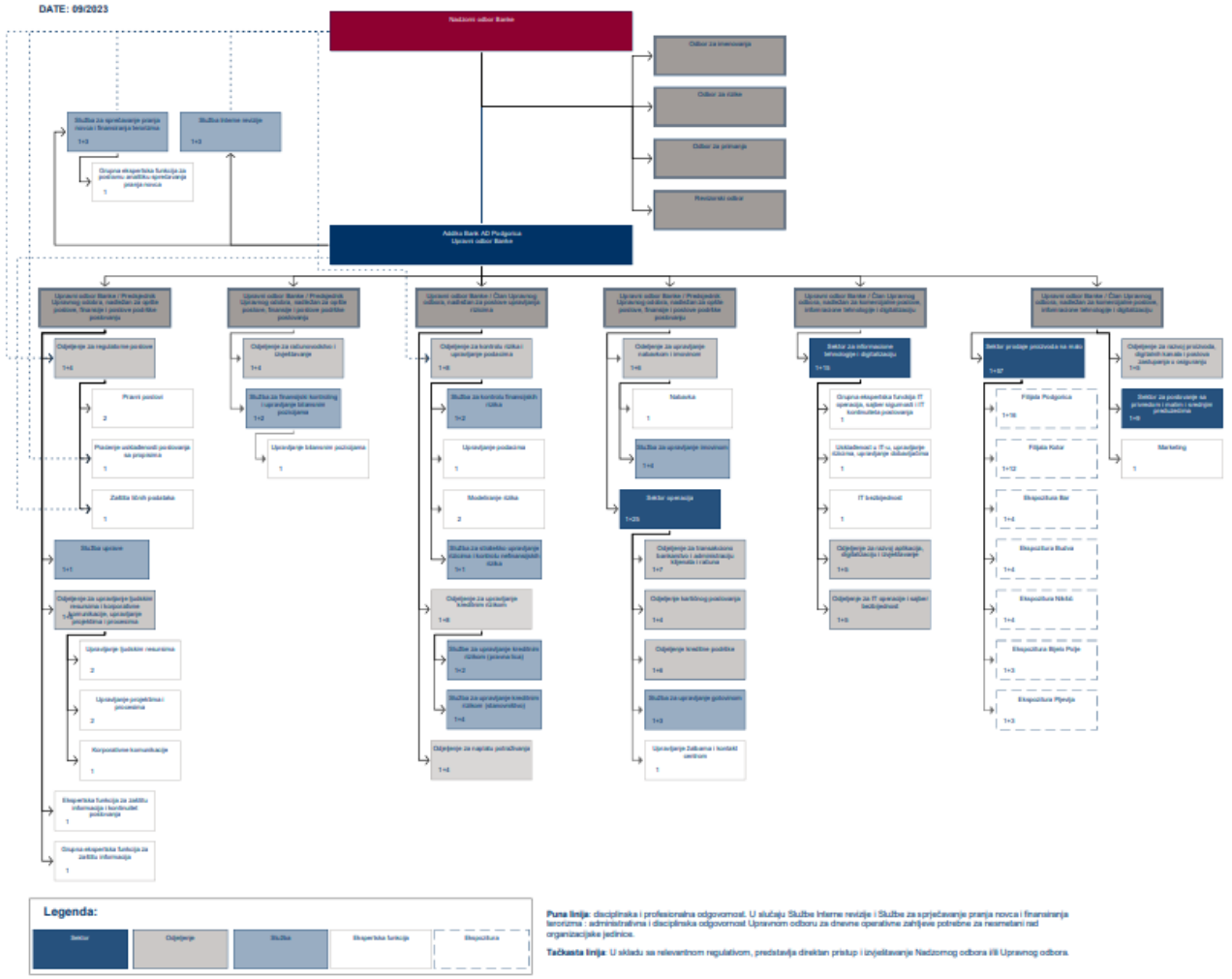
Banka ne primjenjuje napredne pristupe za obračun kapitalnih zahtjeva za operativni rizik.

23 Podaci u vezi primjene internih modela za tržišni rizik

Banka ne primjenjuje interne modele za obračun potrebnog kapitala za tržišni rizik.

Prilog 1 - Organizaciona šema

Organisational chart
 AdisKO Bank AD Podgorica (ABM)
 Bulevar Džordža Vašingtona 98, 81000 Podgorica, Montenegro
 DATE: 09/2023

Legenda:

	Odbor		Odlaganje
	Služba		Službenik
	Službenik		Službenik

Puna linija, disciplinarna i profesionalna odgovornost. U slučaju Službe interne revizije i Službe za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma - administrativna i disciplinarna odgovornost Upravnom odboru za dnevne operativne zahtjeve potrebne za nesmetani rad organizacione jedinice.

Tačkasta linija U skladu sa relevantnom regulativkom, predstavlja direktan pristup i izvještavanje Nadzornom odboru ili Upravnom odboru.